

**Pedagogická fakulta Jihočeské univerzity
katedra psychologie**

**Připravenost chovanců dětských domovů
pro budoucí samostatný život
(kasuistická studie)**

A PREPAREDNESS OF WARDS OF „ASYLUM FOR
CHILDREN“ FOR UNSUPPORTED LIFE
(an casuistic Study).

Vypracovala: Veronika Myslivečková

Vedoucí práce: Mgr. Petr Grinninger

Datum odevzdání: 27. dubna 2007

Poděkování

Chtěla bych poděkovat panu Mgr. Petru Grinningerovi za ochotnou pomoc při psaní této práce. Věnoval mi svůj volný čas, aby se mnou domlouval detaily práce.

Děkuji paní ředitelce a sociálnímu pracovníkovi dětského domova, kteří se mnou spolupracovali a sdělovali mi potřebné informace.

Děkuji paní ředitelce Domu na půli cesty, která mi umožnila návštěvu a seznámení s provozem tohoto zařízení.

Poděkování patří i těm, kteří mi obětovali svůj čas a odpověděli mi na emailem poslané dotazníky.

Největší díky patří těm, kteří díky mně museli vzpomínat na život v dětském domově a ochotně mi svůj příběh převyprávěli.

Ještě jednou všem patří veliké děkuji!

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma Přípravenost chovanců dětských domovů pro budoucí samostatný život vypracovala samostatně a použila jsem jen pramenů, které cituji a uvádím v příložené bibliografii.

V Č. Budějovicích dne

.....

Anotace

Cílem mojí práce bylo zjistit, na jaké úrovni připravují dětské domovy své děti na samostatný budoucí život. Zda jim dokáží vymodelovat takové situace, ve kterých se mohou ocitnout.

Po rozhovoru se sociálním pracovníkem jsem pochopila, že se v jejich dětském domově vrací děti ke svým rodinám, ať už jsou jakékoli. Jen málo z nich se chce postavit na vlastní nohy.

Byly vedeny rozhovory s lidmi, kteří větší část svého života prožili v dětském domově. S jakými se potýkali problémy. Kdo jim pomáhal. U dvou ze tří případů bylo zjištěno, že mají problém s vedením financí, neumí si je rozvrhnout na celý měsíc. Další dívka po opuštění práce v domově měla problém s úřady a s nalezením zaměstnání.

Anotation

To find out how Children's homes are able to prepare their children for their own future life was the aim of my work. If they manage to shape such situations in which they can be.

I have understood after a dialogue with social worker that the children come back to their family no matter the family is. Only few of them want to cut loose.

There were some dialogues with people who spent most part of their life in Children's home. Which problem did they have. Who helped them. It has been found out that two from three respondents have had problem with money, they can't plan it for a month. Another girl after leaving has had a problem to find a job.

Obsah

1. Úvod	6
2. Dětské domovy	7
2.1. Specifika pedagogické činnosti v dětském domově.....	10
2.2. Historie dětských domovů.....	12
2.3. Současnost.....	18
2.4. Druhy dětských domovů.....	18
2.4.1. Dětský domov internátního typu:.....	19
2.4.2. Dětský domov rodinného typu:.....	20
3. Jiné způsoby péče	21
3.1. SOS vesničky.....	21
3.2. Profesionální pěstounská péče.....	22
4. Domy na půli cesty	22
5.1. Historie.....	23
5.2. Základní informace o domech na půli cesty.....	27
5.2.1. Přijetí klienta.....	27
5.2.2. Délka pobytu klientů.....	28
6. Sledovaný dětský domov	29
6.1. Historie.....	29
6.2. Současnost.....	30
6.3. Zájmová činnost.....	32
6.4. Víkendy, prázdniny, kulturní akce.....	32
6.5. Příprava na samostatný život.....	33
6.6. Byt dětského domova.....	35
6.7. Nadace Klausových.....	36
7. Elektronické dotazníky do DD	37
7.1. Odpovědi z dětského domova Milotice:.....	38
7.2. Upravené odpovědi z DD:.....	40
9. Kasuistika Jany	42
10. Kasuistika Vojty	47
11. Kasuistika Romany	53
12. Dům na půli cesty	57
12.1. Poskytované služby	57
12.2. Zásady přijímání klientů do DPC (v zařízení, které bylo navštíveno). 59	
12.3. Rozhovor s pracovníci DPC.....	61
13. Elektronické dotazníky pro DPC	65
13.1. Odpovědi z prvního DPC	67
13.2. Zpracování odpovědí z několika DPC.....	68
Otázky.....	68
Otázky.....	68
14. Závěr	69

15.Obrázkové přílohy.....	71
15.1.Dětský domov.....	71
15.2.Dům na půli cesty.....	77
15.3.Byt dětského domova.....	81
15.4.Byt Jany a Vojty.....	84
15.5.Pokoj Romany a Rozárky.....	86
16.Použitá literatura.....	89

1. Úvod

O problematiku dětí z dětských domovů jsem se zajímala dlouho. Začala jsem docházet do dětského domova na letní brigády, abych alespoň dětem oživila prázdniny. Tato zkušenost z letních brigád mě oslovila natolik, že jsem se rozhodla napsat diplomovou práci, která by měla každému otevřít oči. Každý by si měl uvědomit, že tyto děti nemohou za vzniklou situaci a za to, že právě ony se ocitly v dětském domově.

I přes veškerý přepych a péči, které děti mají, mnohdy se stává, že se neumí po opuštění domova postavit na vlastní nohy. Některé tyto děti nemají ani ponětí, jak se žije v reálném životě. Sociální pracovník mi sdělil, co se mu přihodilo, když byl s dětmi na Matějské pouti. Jeden chlapec si za své kapesné šel koupit ledovou tříšť, když ji vypil, stoupl si do řady a čekal. Poté paní prodavačce sdělil, že chce přidat.... Pro někoho toto vyzní jako vtipná historka, pro jiného katastrofální zjištění.

2. Dětské domovy

Dětské domovy mají v síti školských zařízení pro ¹ústavní výchovu a ²ochrannou výchovu specifické postavení, Jejich úkolem je zajistit všestrannou výchovnou, sociální a materiální péči dětem a mládeži, postrádající z nejrůznějších příčin vlastní pozitivní rodinné prostředí.

Prostřednictvím dětských domovů zabezpečuje stát náhradní výchovnou péči všem nezletilým, jejichž situace takový druh společenské pomoci vyžaduje a kteří nemohli být osvojeni, umístění v některé z forem pěstounské péče či předání do péče jiných občanů než rodičů.

Jsou-li preventivně výchovné postupy neúčinné a pobyt v patogenním prostředí dítě nadále poškozuje, je zapotřebí pro ně zajistit náhradní rodinu nebo náhradní rodinnou péči. Náhradní péče je určena i pro děti, o něž se rodiče nemohou z vážných důvodů starat (např. nemoc, úmrtí, pracovní důvody, výkon trestu odnětí svobody aj.).

Není-li z právního hlediska nebo s ohledem na zdárný vývoj dítěte účelná nebo možná náhradní péče rodinného charakteru (osvojení,

1 Ústavní výchova je nařizována dětem mladším 18 let v případech, kdy je jejich výchova vážně ohrožena či narušena nebo pokud rodiče z jiných vážných důvodů (duševní porucha dítěte vyžadující zvláštní péči) nemohou dětem zabezpečit výchovu.

Ústavní výchova zaniká rozhodnutím soudu, pokud pominuly důvody pro její nařízení nebo pokud dítě dosáhlo zletilosti. Soudním rozhodnutím může být prodloužena až o jeden rok do 19 let věku dítěte

2 Ochranná výchova je druhem ochranného opatření, které má zajistit prevenci, izolaci a resocializaci dítěte, jež se dopustilo společensky nebezpečného činu. Soud ji ukládá v občansko-právním řízení osobám ve věku od 12 do 15 let, které spáchaly takový čin, za který trestní zákon dovoluje uložení výjimečného trestu, nebo osobám mladším 15 let, které se dopustily činu, který by byl u právně odpovědných osob pokládán za závažný trestný čin.

pěstounská péče), přistupuje se k náhradní ústavní výchově ve školských zařízeních pro výkon ústavní výchovy a ochranné výchovy.

Děti a mládež, jejichž mravní výchova a psychosomatický vývoj je ohrožen, jsou na základě soudního rozhodnutí o ústavní výchově nebo na základě dohody se zákonnými zástupci umísťovány do školských zařízení pro výkon ústavní výchovy nebo ochranné výchovy.

Tato zařízení jsou diferencována podle závažnosti psychosociálního postižení, podle věku, pohlaví a druhu navštěvované školy.

Pro jedince, u nichž není diagnostikována porucha chování ani hluboká mentální retardace, jsou určeny dětské domovy. Pro ostatní jedince jsou zřizována speciální výchovná zařízení dělená podle stupně poruchy chování, věku a pohlaví, která jsou určena pro výkon ústavní a ochranné výchovy. V současné době máme v ČR 124 dětské domovy, 16 dětských výchovných ústavů, 20 výchovných ústavů pro mládež a 9 výchovných ústavů pro děti a mládež.

Dětský domov je státní školské výchovné zařízení. Výjimkou je pouze 6 soukromých dětských domovů. Dětský domov je určen pro výkon ústavní výchovy mládeže, ochranná výchova se v DD nerealizuje. Zajišťuje výchovnou, hmotnou a sociální péči mládeži převážně s normálním duševním vývojem, která ze závažných důvodů nemůže být vychovávána ve vlastní rodině a nemůže být osvojena nebo umístěna v jiné formě³ náhradní rodinné péče.

⁴ Do dětského domova se zařazují chlapci a dívky zpravidla od tří do 18, popř. 19 let, případně do ukončení přípravy na povolání. Do

³Svěření dítěte do náhradní rodinné péče může být buď formou osvojení dítěte bez vztahu k určitým osvojitelům (biologičtí rodiče nejsou účastníky řízení o osvojení) nebo svěření dítěte do pěstounské péče nebo péče poručnické. Zprostředkování náhradní rodinné péče se řídí zákonem č. 359/1999 Sb., o sociálně právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů a zákonem o rodině. Ze zákona o sociálně-právní ochraně dětí vyplývá, že zprostředkování náhradní rodinné péče (osvojení nebo pěstounské péče) v rámci České republiky je pouze v kompetenci krajských úřadů, Ministerstva práce a sociálních věcí České republiky (MPSV) a Úřadu pro mezinárodně právní ochranu dětí v Brně.

⁴ Sbíрка zákonů č. 109/2002 ze dne 5.2.2002 §1, Sbíрка zákonů č. 383/2005

dětského domova jsou zařazovány děti prostřednictvím diagnostického ústavu příslušného regionu.

Dětský domov zajišťuje péči o děti, které sem byly umístěny z vážných sociálních nebo výchovných důvodů. Příčinou umístění ze sociálních důvodů je např. úmrtí jednoho z rodičů, dlouhodobá nemoc matky, nepravidelné pracovní směny rodičů aj. K umístění dětí z výchovných důvodů zpravidla dochází na základě soudního rozhodnutí o ústavní výchově nebo na základě ⁵předběžného opatření.

⁶Při nástupu dítěte do dětského domova se vyžaduje: zpráva o dítěti, osobní list, poslední školní vysvědčení, potvrzení o bezinfekčnosti bydliště dítěte a zdravotní list.

⁷Základní organizační jednotkou kolektivu dětí a mládeže v dětském domově je rodinná skupina nebo výchovná skupina. Rodinnou buňku tvoří kolektiv dětí a mládeže, jehož způsob života i prostředí v dětském domově jsou přizpůsobeny životu v rodině. V jednom dětském domově rodinného typu jsou nejméně dvě, nejvíce deset rodinných buněk. ⁸Rodinná buňka je šesti až osmičlenná. Sourozenci se zásadně zařazují do jedné výchovné skupiny nebo do jedné rodinné buňky.

5 Předběžné opatření je usnesení soudu v občanském sdružení, kterým buď ještě před podáním žaloby, anebo po jejím podání, ale před rozhodnutím ve věci samé dochází k nařízení, aby povinný zjednodušeně vyjádřeno něco činil či se naopak něčeho zdržel. V řízeních, která mohou být zahájena i bez návrhu, může soud rozhodnout o předběžném opatření bez návrhu, typicky v případě některých rozhodnutí ve věcech péče o nezletilé

6 Sbírka zákonů č. 458/ 2005 ze dne 10.11. 2005 § 9

7 Sbírka zákonů č. 109/ 2002 § 4

8 Sbírka zákonů č. 109/ 2002 § 4 odstavec č. 4

Děti navštěvují školu v místě dětského domova. Učební plán a učební osnovy jsou dané školou, kterou žáci navštěvují. Výchovně vzdělávací cíle jsou dosahovány běžnými výchovnými a vyučovacími metodami za použití stávajících učebních pomůcek. Speciálně pedagogická péče je zde uplatňována zejména v individuálním přístupu, a to po dobu pobytu dítěte v dětském domově. Počet žáků ve třídě je dán výnosem MŠMT ČR pro příslušný typ škol. Individuální péče je dětem poskytována zejména v mimoškolní době, v době přípravy na vyučování a během trávení volného času.

V dětském domově působí ředitel (s vysokoškolským nebo středoškolským speciálně pedagogickým či příbuzným humanitním vzděláním),⁹ vychovatelé (se středoškolským vzděláním a nyní si musí dostudovat obor speciální pedagogika), sociální pracovník (se středoškolským vzděláním), zdravotní pracovníce (se středoškolským vzděláním), administrativní a hospodářské síly. Externě zde může působit psycholog a pediatr.

2.1. Specifika pedagogické činnosti v dětském domově

V pedagogické činnosti dětských domovů se uplatňují neformální výchovné a organizační metody podněcující citový, mravní a sociální rozvoj.

Důležitou pedagogickou zásadou je, aby požadavky kladené na děti byly přiměřené jejich možnostem, odpovídaly jejich potřebám, zájmům a respektovaly i dosavadní životní zkušenosti dětí.. Právě u dětí z nepodnětného a dysfunkčního rodinného prostředí je nutné počítat s výskytem negativních vlastností, návyků, jednání a chování.

9 Sbírnka zákonů 563/2004, § 16

Častým problémem v prvním období po umístění v dětském domově bývá překonávání adaptačních obtíží. Odloučení od rodiny představuje vážný zásah do vývoje dítěte a děti je prožívají různě: nepřiměřeně reagují na výchovné požadavky dospělých, bývají nedůvěřivé a nedokáží akceptovat zájmy a potřeby ostatních.

Citují: „ Osobní draci – nejčastěji stvořeni v raném dětství – bez zábran obléhají nešťastné poutníky. Mladí lidé si jsou často jistí, že jejich minulost jim jejich současná dobrodružství nebude nikdy narušovat. Draci mají tolik podob, kolik je starých námořnických příběhů. Rádobyhrdinové někdy upadají do závislosti.“ (West, G., K., 2002).

Citují: „V citové oblasti lze pozorovat citovou ambivalenci provázenou střídáním nálad, nadměrnou lítostivostí, plačtivostí, neklidem, úzkostí nebo naopak vzdorovitostí až agresivitou.“ (Vocilka, M., 1999). Děti mají většinou vlastní rodiče a umístění do dětského domova považují za nespravedlivé odloučení od rodiny, za trest a omezení své volnosti. Proto je důležité vzbudit u nich důvěru a vést je k přesvědčení, že se jim v novém prostředí dostane porozumění a pomoci. Zároveň však dětský domov podporuje spolupráci s rodinami, které projevují zájem a snahu o zlepšení výchovných podmínek.

Pro volní oblast bývá charakteristický nedostatek adekvátní samostatnosti a vytrvalosti. Zejména zpočátku činí dětem obtíže zapojení do činnosti, sebeobsluha a pravidelné plnění školních povinností. Je proto velice důležité zjistit nejprve příčiny a projevy tohoto zaostávání a podle toho stanovit, zda je náprava možná běžnými výchovnými metodami či vyžaduje spolupráci

specializovaného pracoviště (např. pedagogicko-psychologické poradny, střediska výchovné péče pro děti a mládež, atd.).

Specifičnost práce pedagogických pracovníků spočívá v tom, že na jedné straně vystupují jako vychovatelé a na druhé straně jako ti, kteří dětem nahrazují rodiče.

2.2.Historie dětských domovů

(čerpáno z knihy Vocilka, M., Dětské domovy v České republice)

Během starověku byly „nechtěné“ děti usmrcovány. Péče o odložené děti začíná asi ve 4. století, kdy byl v Cařihradě zřízen útulek pro opuštěné děti. První nalezinec byl založen v Miláně roku 787. Papež Inocenc III. Zřídil ve 12. století v Římě při nemocnici otáčecí kolo - „torno“, byla to schránka ve zdi kláštera, do které bylo možno vložit dítě a otočením dopravit do kláštera. Toto zařízení fungovalo v některých zemích ještě počátkem 20. století.

Ve středověku existovaly dobročinné ústavy zřizované při kláštorech, které nepřijímaly pouze opuštěné děti, ale i nemocné a staré lidi. Ke zřizování samostatných nalezinců, sirotčinců a dětských ústavů dochází hlavně v období po reformaci. Dlouhou dobu byla hlavním problémem v těchto zařízeních vysoká úmrtnost dětí – většinou vyšší než 50 % umístěných dětí.

Péče o sirotky a opuštěné děti byla již v 16. století vedena dvěma směry – umístováním dětí do rodin a zřizování ústavů. Většinou se podle daných podmínek praktikovaly současně oba tyto způsoby. Péče o opuštěné děti příslušela především obcím a vyšší orgány

státní správy přispívaly na provoz sociálních zařízení jen v malé míře. Významný podíl však připadal na soukromou dobročinnost. Úroveň a rozsah poskytované péče se v jednotlivých evropských zemích lišily. Významné místo v zakládání ústavů patří Holandsku, neboť první sirotčinec byl v Amsterdamu založen již v roce 1520. Další vznikly po jeho vzoru v Německu, 1572 v Augšpurku a 1604 v Hamburku. Velký počet ústavů obecních i státních, převážně vzorově vedených, zavalil podnět k tomu, že vlastní sirotčinců byla nazývána Belgie. V Anglii se od poloviny minulého století pro tyto ústavy používal název Home – domov, který nejlépe vystihoval, co děti, které z různých důvodů o svůj domov přišly, potřebují.

Od konce 18. století poukazovali někteří humanisté na nepřírozenost ústavního prostředí a zdůrazňovali význam výchovy v rodině. Jan Jindřich Pestalozzi říká, že člověk se člověkem teprve stává, do té míry, jak je působením lásky, hlavně mateřské, sám schopen citů lásky. Založil vychovatelský ústav pro zanedbané a opuštěné děti. Jeho pokus v Neu Hofu – Ochránovna – se stal vzorem péče o mládež opuštěnou, zanedbanou a mravně kleslou. Pestalozzi chtěl spojit výchovu s drobnou prací pro ústav. Ústav měl zajišťovat dětem výchovu a děti svou prací prosperitu ústavu. Výchovou chtěl Pestalozzi rozvinout lidskost – prostřednictvím výchovy, intelektu a všestranné lásky.

Rakousko – Uhersko, jehož jsme byli do I. světové války součástí, v této péči dlouho zaostávalo za ostatní Evropou a 19. století se snažilo zpoždění dohnat. V roce 1883 bylo v Čechách již 21 ústavů pro mládež bez domova s 808 chovanci. Souběžně také sílil zájem o zaopatření starých a nemocných nemajetných lidí. Základ ke

zřizování veřejných chudobinců byl položen chudinským zákonem z roku 1868 a sněmovními pravidly o chudobincích.

Na území bývalého Rakouska – Uherska je možno za základ veřejné péče o nápravu sociálně zanedbané mládeže považovat především trestní zákon z roku 1852 a zákon z roku 1885.

Vlastní počátky péče o sociálně handicapovanou mládež lze ovšem sledovat již mnohem dříve, ale tu jde jen o aplikaci některých norem širšího dosahu (např. občanský zákoník z roku 1811 obsahuje ustanovení o odpovědnosti rodičů za výchovu a výživu dětí i s příslušnými důsledky při neplnění rodičovských povinností), dochází k vydání některých zákonů na ochranu dětí a mládeže, které bychom mohli označit jako snahu o prevenci.

Společnost a její názory jsou na počátku 19. století silně ovlivněny důsledky francouzské revoluce. Proklamuje se požadavek zvýšeného podílu státu na řešení některých sociálních problémů, tedy i na péči o mládež zanedbanou, zpustlou a zpustlostí ohroženou.

Na našem území je počátek 19. století charakterizován společenskými změnami následkem industrializace, rozvoje měst a zchudnutí širokých vrstev obyvatelstva. Nejen matka je odváděna od rodiny (bez sociálního zajištění dětí), ale děti jsou pracovně přetěžovány, vzrůstá kriminalita, tuláctví a žebrota mládeže. Proto jsou vydávány zákony a činěna opatření k zajišťování výchovy a ochrany mládeže.

Je tu ovšem nutné sledovat jejich účinnost. Tak např. občanský zákoník z r. 1811 zajišťuje právní postavení dítěte v rodině, nárok na výživu (otec), výchovu (matka) a ochranu soudem. Za dítě odpovídají

rodiče, v podstatě otec z titulu moci otcovské. Vyjmutí dítěte z rodiny z rozhodnutí soudu však není vyřešeno, protože není povinností zřizovat potřebné ústavy, a pokud jsou zřízeny z dobročinnosti, není zde vyřešena úhrada za pobyt dětí. Zřizování a vydržování příslušných ústavů zůstává dlouho na charitativní péči.

Dobročinná péče v 19. století se ještě nediferencuje. Spojují se však různě postižené děti vychovávané mimo vlastní rodinu. Za hlavní příčinu mravní a sociální narušenosti se považuje zcela nedostatečná péče v rodině. Jmenovaná zařízení nejsou jednotně zařízena, nemají společné normy, každé zařízení se řídí svým vlastním statutem.

V polovině 19. století se začíná projevovat zájem společnosti, spíše ze strany občanů, nikoli však státu, o řešení problémů ve výchovných zařízeních. Mnoho se řeší problémy významu rodinné a ústavní péče a zásadní otázkou je, jaké má výsledky ústavní péče. Začíná se také řešit problém péče o propuštěné svěřence z výchovných zařízení. Hledají se vhodné formy a organizace výchovné péče.

„Na formování názorů a sociální cítění české společnosti měla bezpochyby vliv i spisovatelka Marie Červinková – Riegrová, dcera Dr. Fr. Ladislava Riegra, která věnovala největší část svého literárního díla a svou bohatou přednáškovou činnost humanitními sociálními problémům. V roce 1887 vydala knihu Ochrana chudé a opuštěné mládeže, která se v českých zemích stala nadlouho základní prací z tohoto oboru.“ Od poloviny 19. století, tedy za dobu 150 let, byla vydána řada norem, zákonů, vyhlášek ministerstva školství na ochranu dětí a mladistvých.

Teprve na počátku 20. století dochází k určité systematické úpravě v péči o mládež. Zřizovaly se okresní komise pro péči o mládež. Dále vznikají polouřední orgány péče o mládež. Pro svou činnost získávají prostředky ze sirotčích fondů. Z úkolů orgánů péče o mládež si připomeňme povinnost vést v evidenci všechny potřebné děti od narození do zletilosti. Orgány péče o mládež vykonávaly dále veřejné poručníctví, ochranný dozor nad dětmi v cizí péči a sociálně právní péči o mladistvé provinilce. Dětem zanedbaným, opuštěným, osiřelým nebo z rozvráceného rodinného prostředí poskytovaly péči v okresních dětských domovech.

Před druhou světovou válkou byly dětské domovy spravovány okresními odděleními péče o mládež. Kromě nich existovaly ústavy spravované církvemi, dobročinnými organizacemi a jednotlivci. Ústavy měly často rozdílnou kvalitativní úroveň. Velmi velká variabilita dovoľovala umístění dětí s ohledem na jejich individuální potřeby. Ale na druhou stranu způsobovala také nepřehlednost a často nemožnost této výhody plně využívat. Dětské domovy byly ve většině případů malé, se smíšenými skupinami a měly rodinný charakter.

„ V první polovině 20. století, zejména po 1. a 2. světové válce, narostl počet dětí, které nemohly z nejrůznějších důvodů vyrůstat ve vlastní rodině a přicházely do tzv. veřejné péče. Pro děti bez vlastní rodiny existovala tehdy možnost adopce, pěstounské péče, systém dětských domovů a nápravně výchovných a ochranných ústavů. Z dětských domovů převažovaly spíše nízkokapacitní zařízení, která se snažila o rodinný ráz.“

Po roce 1945 dochází v sociální péči k výrazným změnám. Zákonem č. 48/1947 byly zrušeny dosavadní spolky péče o mládež a tyto úkoly byly svěřeny okresním národním výborům.

Po roce 1952 byla zrušena pěstounská péče, proto stovky dětí musely přejít do péče dětských domovů, které se nově budovaly. V dětských domovech byla prováděna kolektivní výchova. Velké dětské domovy s velkými společnými ložnicemi, jídelnami a hernami určenými pro věkové homogenní skupiny dětí, se paradoxně staly vhodným prostředím pro vznik psychické deprivace dětí.

Zařízení se dělila podle věku dětí na kojenecké ústavy, batolecí dětské domovy pro děti od jednoho roku do tří let, předškolní dětské domovy pro kategorii tří až šestiletých, školní domovy, kam spadali šesti až čtrnáctiletí a domovy se zvýšenou péčí pro děti s predeliktním a deliktním chováním.

Určitý podnět na změnu dal až bratislavský kongres pediatriů v roce 1961, tam se poprvé přednášela teorie psychické deprivace u dětí z dětských domovů.

V roce 1964 byl vydán nový zákon o rodině. Díky němu bylo možno opět zavést pěstounskou péči. Ale i dětské domovy samotné prodělávaly změny směrem k humanizaci, zlidštění a přiblížení formám rodinné výchovy.

Literatura uvádí, že i u nás nejsou všechny problémy s náhradní rodinnou péčí vyřešeny. I když se v našich podmínkách klasická psychická deprivace už skoro nevyskytuje, s deprivací u dětí se setkat můžeme, Cituji: „především tam, kde se stýká více deprivčních činitelů dohromady, to znamená, když tyto činitele

nacházíme nejen v prostředí, ale i dispozicích dítěte, jako jsou smyslové vady, mentální retardace a další. Takový stav může pochopitelně nastat i v rodině, dokonce v takové, o níž sociální péče ani netuší.“ (Matějček, Z., Dialogy o rodině).

Ještě zhruba před deseti lety se děti umísťovaly do dětského domova internátního typu. Zde byly děti rozděleny do výchovných skupin po několika desítkách. Takových skupin bylo v domově šest. Dáte mi za pravdu, když si dovolím říci, že vychovatelky nemohly ke každému dítěti přistupovat individuálně, nemohly se mu na plno věnovat jako v normální rodině.

2.3.Současnost

V současné době hledá společnost takový model, který by pomohl dítěti při zpětném navrácení do “normální společnosti“. Dětský domov rodinného typu se v současné době přibližuje náhradní rodině. Osm až deset dětí je soustředěno v rodinné buňce, o kterou se trvale starají pracovníci domova jako “náhradní rodiče“ Tato rodina žije ve větším bytě, kde jsou samostatné ložnice, sociální zařízení, kuchyňka, prádelna, klubovna a další možnosti k využití volného času. V dnešní době ještě stále existují dětské domovy internátního typu, ale ředitelé a výchovní pracovníci se do nich snaží vkládat prvky rodinného života.

2.4.Druhy dětských domovů

Dětský domov je zařízení pro děti s nařízenou ústavní výchovou, které nemají poruchy chování, zpravidla od 3 do 18 let. Internátní typ

ústavu zajišťuje služby pro všechny děti jednotně, děti jsou rozděleny do výchovných skupin. Kapacita domovů se pohybuje průměrně kolem 30–40 chovanců. Rodinný typ dětských domovů vytváří výchovné skupiny dětí různého věku a pohlaví, o které se na směny stará neměnná skupina vychovatelů, kterým děti zpravidla říkají „teto a strejdo“.

Dětské domovy se člení na domovy internátního typu a rodinného typu.

2.4.1. Dětský domov internátního typu:

- Do dětských domovů internátního typu jsou umísťováni nezletilí s prognózou krátkodobého pobytu v domově, a tedy s perspektivou návratu do vlastního rodinného prostředí. Vzhledem k této skutečnosti jsou pozitivní vazby dítěte na rodinu dětským domovem respektovány a rozvíjeny.
- Základní organizační jednotkou kolektivu dětí a mládeže v dětském domově internátního typu je výchovná skupina, která může být nejvýš patnáctičlenná. Počet výchovných skupin v jednom dětském domově internátního typu je od nejnižšího počtu tří do nejvyššího počtu šesti výchovných skupin.
- Internátní typ dětského domova lze kombinovat s rodinným typem vytvořením několika rodinných buněk.
- Dětské domovy internátního typu prodělaly výrazné interiérové úpravy. Obývané prostory nabývají charakter prakticky a hezky zařízených pokojů. Snížil se počet dětí v jednotlivých ložnicích, přibývají herny i kuchyňky na samostatnou přípravu jednoduchých pokrmů.
- Citují: „Na tyto domovy se rovněž vztahuje povinnost v případě potřeby poskytovat péči mládeži až do osmnácti let, popřípadě

i déle v souvislosti s přípravou na povolání. Předpokládaný krátkodobý pobyt dětí v ústavu se totiž velmi často mění v pobyt dlouhodobý.“ (Švancar, Z., Buriánová, J., 1988)

2.4.2. Dětský domov rodinného typu:

- Dětské domovy rodinného typu jsou určeny pro mládež, u níž se předpokládá dlouhodobý pobyt v dětském domově. U těchto nezletilých se rovněž předpokládá uvolněnost vazby na vlastní rodinu nebo nevhodnost styku s rodinou (rodiče byli zbaveni rodičovských práv,...)
- Základní organizační jednotkou v dětském domově rodinného typu je rodinná buňka. Tato buňka je šesti až osmičlenná a tvoří ji kolektiv dětí a mládeže, jehož způsob života i prostředí v dětském domově jsou přizpůsobeny životu v rodině.
- V jednom dětském domově rodinného typu jsou nejméně dvě a nejvíce deset rodinných buněk. V rodinné buňce je umístěn věkově heterogenní kolektiv dětí a mládeže. Pečují o ně stálí pracovníci, vychovatelé, kteří se podílejí na výchovném procesu a na zajištění materiální péče.
- Rodinná buňka v dětském domově hospodaří podle vlastního rozpočtu, který pro ni po dohodě s vychovateli rodinné buňky sestavuje ředitel dětského domova. Na hospodaření se podílí mládež, která je k dané buňce přiřazena. Podílí se na činnostech jako je stravování, úklid, péče o šatstvo a prádlo, úprava interiérů a další.
- Aktivní činnost a spoluúčast dítěte na materiálním zabezpečení buňky a na jejích hospodaření je jedním z významných a nenahraditelných výchovných momentů.

Pouhé vysvětlování a teoretické memorování nepomůže u dětí vypěstovat dobrý vztah k vlastnímu i k společnému majetku.

3. Jiné způsoby péče

3.1.SOS vesničky

Vedle dětských domovů existuje jiná náhradní péče a to jsou SOS vesničky. Ty zajišťují náhradní péči dětem, kterým vlastní rodina selhala. Citují: „ Je další šancí pro děti z dětských domovů vyrůstat v rodinném prostředí. Sdružení vyhledává a školí SOS matky pěstounky. SOS matka pěstounka pak v domečku v SOS dětské vesničce vychovává děti, které jsou jí svěřovány do péče.“ (www. sos- vesnicky.cz, 5.3. 2007). Jednu skupinu tvoří přibližně 5 – 7 dětí.

Organizace, která sdružuje SOS vesničky (u nás jsou tři vesničky), je nezisková, nestátní, nenáboženská, apolitická a humanitární.

3.2. Profesionální pěstounská péče

Tato forma je státem řízená a kontrolovaná náhradní rodinná péče, která po dobu svého trvání zajišťuje hmotné zabezpečení dítěte. Dítě může být svěřeno do profesionální pěstounské péče fyzické osobě nebo do péče manželů.

Profesionální pěstounská péče může být krátkodobá (několik měsíců) nebo dlouhodobá (několik let).

O umístění dětí rozhoduje soud a musí souhlasit biologičtí rodiče.

4. Domy na půli cesty

5.

5.1.Historie

V první polovině 20. století se naši odborníci začali věnovat skupinám dětí v těžkých životních situacích. V 50.-80. letech 20. století byly některé formy sociální péče výrazně omezeny, včetně zrušení mnoha zařízení. Cituji: „například 6000 dětí, které ztratily svůj domov po zrušení pěstounské péče, bylo nuceně umístěno do velkých dětských domovů klasického typu. Na základě pozdějších výzkumů se ukázalo, že v důsledku dlouhodobého pobytu v těchto zařízeních se u dětí začaly rozvíjet závažné formy deprivace. Veškerou odpovědnost za děti a péči o ně převzal stát. K tomuto účelu zřídil jednotnou síť ústavů pro děti a mládež, která fungovala na principu kolektivní ústavní výchovy.“(www.civilia.cz, 6.8. 2006).

Děti, které v té době bydlely v dětských domovech nebo výchovných ústavech a zároveň byly schopné se vyučit, byly svým pobytem v internátech a dodržováním stanoveného řádu lépe připraveny na samostatný život než ty děti, které do učení nešly. Pro ně byl vstup do samostatného života obtížnější. V obou případech platilo, že pokud se po dosažení zletilosti a opuštění ústavního zařízení nemohli mladí lidé vrátit do své původní rodiny, dostávali od okresního národního výboru tzv. pracovní umístěnky. Na jejich základě byli zaměstnáni v oblastech a místech, které nebyly populární, např. v uranových dolech. Pracovní umístění těchto lidí bylo do značné míry ovlivněno momentální poptávkou po pracovní síle v jednotlivých regionech tehdejší ČSSR. K výhodám tohoto systému patřilo, že kromě práce ve velkých podnicích získali mladí lidé zároveň bydlení na ubytovnách. Žili mezi svými vrstevníky a měli ze zákona nárok na práci. Poznali zde pevný řád a museli se o sebe postarat sami.

Po revoluci v listopadu 1989 se u nás začal po vzoru západních zemí rozvíjet nevládní neziskový sektor orientovaný na všechny formy pomoci (např. K centra, Drop-in, Nadace Rosa, dětská krizová centra, katolická a evangelická církevní charita, azylové domy pro mladé matky, chráněné bydlení, domy na půli cesty, sociální byty pro mladé lidi). Tyto služby byly a stále jsou provozovány různými nadacemi, občanskými sdruženími či církví.

Revoluce s sebou přinesla i zrušení ubytoven a pracovní povinnosti, tím i ztrátu záruky zaměstnání pro mladé lidi opouštějící ústavní zařízení. Sociální kurátoři si začali všimnout, že roste počet dětí bez rodinného zázemí, které nemají kde bydlet. Nejprve těmto lidem nabízeli ubytování v azylových zařízeních nebo v domovech mládeže. Toto ubytování však postupně začali využívat i zaměstnanci ze zemí bývalého východního bloku. Soužití s nimi mělo negativní dopad na chování a životní styl mladých lidí z ústavních zařízení. Počátkem 90. let Ministerstvo práce a sociálních věcí zvažovalo nápravu této situace zřízením speciálních domovů, k realizaci tohoto záměru však nedošlo.

Významným mezníkem v péči o mladé lidi, kteří odcházejí z dětských domovů se stal rok 1992. V tomto roce byly dány základy ke vzniku nového druhu péče o tuto skupinu lidí – domů na půli cesty. V roce 1996 ministerstvo práce a sociálních věcí zařadilo domy na půli cesty ke svým grantovým prioritám a začalo poskytovat finance na jejich zřizování.

Český název vznikl z anglického výrazu half-way house. První dům na půli cesty vznikl v 50. letech 20. století v USA. Jeho klienti byli lidé propuštění z výkonu trestu odnětí svobody. Bylo totiž pozorováno, že

v důsledku dlouhodobého pobytu ve vězeňském prostředí u nich došlo ke zhoršení až vymizení sociálních dovedností, pracovních návyků a vůbec schopností fungovat v běžném společenském prostředí. Cituji: „Vycházelo se z předpokladu, že tyto projevy mají svůj původ v celkové adaptaci na prostředí věznice, ve kterém byli odsouzení nuceni dlouhodobě žít.

Postupem času bylo zjištěno, že podobné symptomy se objevují i například u psychiatrických pacientů, mentálně postižených a také u dětí a mládeže, kteří prožili část svého života v ústavu. Tato situace vyvolala potřebu zřizovat domy pro různé skupiny lidí. Jejich funkce je i dodnes chápána jako „most“ mezi nestandardními podmínkami různých ústavních zařízení a běžnou společností.“ (www.civilia.cz/historiedpc.html, 6.8. 2006).

Je to vcelku mladý způsob sociální intervence. Představují časově omezenou komplexní službu, kterou nabízejí mladým lidem opouštějícím ústavní a ochranou výchovu. Nabízejí zde dočasné ubytování, dohled, pomoc při řešení obtížných sociálních situací, rozvoj psychosociálních dovedností a dalších schopností. Kladou si za cíl zapojit osoby do zcela samostatného života.

Mladí lidé, kteří „absolvují“ pobyt v ústavních zařízení, mají problémy, které se dají vyjádřit čtyřmi slovy: absence sociálního zázemí, sociální izolace, emocionální nezralost a sociální závislost. Z tohoto ohledu je důležité kompenzovat ústavní výchovu jinými alternativami, jako jsou např. různé programy a projekty připravující děti na samostatný život ještě za pobytu v ústavním zařízení.

Citují: „Zřízení služby domů na půli cesty v České republice bylo ovlivněno změnami, které s sebou přinesla listopadová revoluce v roce 1989. K nim patřilo i zrušení pracovních ubytoven, které vyvolalo potřebu zajištění ubytování pro mladé lidi opouštějící ústavní zařízení. V současné době u nás podle informací Ministerstva práce a sociálních věcí ČR funguje 25 státních i nestátních domů na půli cesty. Nestátní domy na půli cesty jsou zřízeny 23; společně s domy na půli cesty, které jsou provozovány státem, by toto číslo bylo vyšší, než je počet uváděný ministerstvem. Jednou z příčin neúplnosti seznamu ministerstva je skutečnost, že domy na půli cesty nemají povinnost oznamovat svou činnost.“ ([www. Civilia.cz/o_dpc.html](http://www.Civilia.cz/o_dpc.html), 6.8. 2006).

V České republice jsou domy na půli cesty určeny pro mladé lidi ve věkovém rozmezí od 18 do 26 let opouštějící po dosažení zletilosti ústavní zařízení a pěstounské rodiny. Rodina je základem lidského bytí. V rodině se člověk učí základním dovednostem, sociálním rolím, učí se přijímat zodpovědnost za své činy. Existují však děti, které jsou v tomto značně znevýhodněné. A jsou to děti v dětských domovech. Zasludou domů na půli cesty nekončí lidé, kteří opouštějí ústavní výchovu, jako bezdomovci. Ptáte se proč? Tito lidé se o sebe neumějí postarat. V ústavech se o ně všichni pracovníci dokonale starají. Mají pravidelně navařeno, prádlo vypráno, peníze jim každý týden dávají „tety“ vychovatelky. Mají vše a nemusí se o nic starat. Proto je pro většinu odchod z dětského domova obtížný. Nikdo si za ně nesežene práci, nikdo jim neuvaří, ani nevyper.

Pomocnou ruku těmto lidem nabízejí již zmíněné domy na půli cesty. Zde mladí lidé najdou přechodné ubytování, s délkou jednoho roku. S příchodem do domu na půli cesty se musí mladí lidé vyrovnat

s řadou praktických problémů. Domy na půli cesty mají v současné době nezastupitelné místo mezi ostatními sociálními službami. Působí preventivně proti kriminalitě, drogové závislosti, prostituci, gamblerskému apod.

S pomocí sociálních pracovníků si hledají práci, učí se hospodařit s vydělanými penězi, učí se plnit povinnosti (placení nájmu, inkasa, pojištění). Jednoduše řečeno, se zde mladí lidé učí samostatnému a plnohodnotnému životu. Cituji: „Dům na půli cesty není léčebna, ani „jakési“ pokračování dětského domova. Také to není místo, kam by si mladý člověk jen odskočil ze svého „normálního života“. Dům na půli cesty nabízí bydlení a práci na plný úvazek za předem sjednaných podmínek, které musí být klientem respektovány, jinak by byl jeho pobyt kontraproduktivní.“ (www. rodina.cz, 6.8. 2006).

5.2.Základní informace o domech na půli cesty

Klienti domů na půli cesty jsou mladí dospělí, kteří se přizpůsobí podmínkám a pravidlům zařízení. Naučí se pracovat, hospodařit s penězi, zvládají základní dovednosti – praní, vaření, uklízení, dokáží se o sebe postarat.

5.2.1.Přijetí klienta

Průběh přijímání nových klientů do domu na půli cesty je ve všech zařízeních v ČR podobný. Probíhá v několika fázích. Nejprve musí sociální pracovník ústavního zařízení kontaktovat dům na půli cesty. Ke kontaktu dochází ještě za pobytu klienta v ústavním zařízení. Dále potom dochází k návštěvě DPC a seznámení se s jeho provozem a se základními právy a povinnostmi klientů. Další průběh procesu závisí na rozhodnutí pracovníků DPC a na rozhodnutí

uchazeče. Pokud dojde k oboustrannému souhlasu, je celý proces přijímání zakončen nástupem zájemce do zařízení.

5.2.2.Délka pobytu klientů

Délka pobytu je stanovena v ubytovací smlouvě, která je s klientem před nástupem sepsána. V některých případech je její součástí sjednání o tzv. zkušební době. Již zmíněná zkušební doba trvá dva až tři měsíce. Některé domy nemají ve své smlouvě zakotvenou zkušební dobu, proto s klienty uzavírají ubytovací smlouvu od jednoho do 6 měsíců s možností dalšího prodloužení, pokud není klientem porušován domovní řád a platí řádně měsíční nájemné.

Celková maximální délka pobytu se pohybuje od jednoho roku. Tuto dobu lze po domluvě s klientem prodloužit až o několik měsíců.

6. Sledovaný dětský domov

6.1. Historie

Historie tohoto zařízení se datuje od 1.4.1952, kdy se v prostorách zámečku v okrese Kutná Hora otevřel Zvláštní dětský domov se zvláštní školou. V roce 1958 bylo zařízení přejmenováno na Zvláštní školu internátní. V roce 1960 byl v areálu dobudován nový školní pavilon a kapacita zařízení byla snížena z 80 dětí na 65.

V roce 1989 z důvodu zchátralosti objektu a také na základě vznesených restitučních nároků bylo zařízení přestěhováno do nového působiště.

Od 8.10.1990 obývá prostory bývalé Školy v přírodě na okraji malého městečka v okrese KH v těsné blízkosti letiště Aeroklubu. Objekt bývalé Školy v přírodě byl umístěn v krásné přírodě, ale pro

celoroční pobyt dětí byl zcela nevyhovující. Jednalo se o montované stavby a bylo to vlastně provizoriem na dlouhých 12 let.

Cituji: „Právní subjektivita byla udělena MŠMT od 1.7.2000. Proto se 1.7.2002 konalo velké stěhování do upravené budovy bývalého internátu ISS. 1.1.2003 se v malebném městě zřídil dětský domov s kapacitou 37 dětí ve věku 3 -18 let, resp. 0-26 let.“ (Vychovatelky DD, 1961)

Podstatné bylo, že součástí tohoto zařízení od školního roku 2002/2003 už není speciální škola. Tím došlo k zásadnějším změnám ve struktuře zaměstnanců, změnila se organizace celého zařízení a postupně byly kladeny i vyšší nároky na děti, především co se týká chování a samostatnosti. Děti navštěvují místní školy – mateřskou školu i obě základní školy, starší děti po skončení základní školní docházky studují různá OU a SOU, popř. střední školy v jiných městech.

6.2. Současnost

Budova, kterou dětský domov obývá, je vzdušná, v krásném prostředí, uzpůsobená pro život 4 rodinných skupin, s veškerým zázemím jako v rodině. V rodině jsou děti různého věku, kluci, holky, dokonce i nezletilé maminky s dětmi. Společně hospodaří, uklízí, přepírají drobné prádlo, v neděli si vaří pod vedením vychovatele i oběd.

Celý domov je velmi moderně vybaven. Pokoje jsou dvou až třílůžkové, je zde rozestavěn nábytek, tak, aby plně vyhovoval potřebám dětí. Děti, které chodí do školy, mají v pokoji svůj psací stůl se židlí. Ty, které jsou malé a navštěvují mateřskou školu, mají uprostřed pokoje větší stůl se židličkami.

Společenská místnost je vybavena obývací stěnou, ve které jsou hračky, knihy a květiny. Uprostřed místnosti stojí velký stůl se židlemi. V rohu naproti dveřím je rohová sedací souprava a proti ní je televizor s videopřehrávačem. Z této místnosti vejdeme do kuchyňky, která je vybavena kuchyňskou linkou a veškerými elektrospotřebiči a je spojena s jídelnou. Zde si děti každou neděli připravují oběd a svačí. Takto, nebo s malými obměnami, jsou vybaveny všechny čtyři rodinné buňky. (viz. fotografické přílohy)

S vychovatelkami děti nakupují oblečení, školní pomůcky, hospodaří s pomyslnou finanční částkou, se kterou musí vyjít. Z finančních důvodů celou řadu věcí pro každodenní potřebu musí dětský domov bohužel nakupovat ve velkoobchodech, protože je to pro ně cenově výhodnější, avšak z výchovného hlediska to není to nejlepší.

Děti chodí do místních škol a tak, jako v každé rodině, se po návratu ze školy rozebírají školní výsledky, píší domácí úkoly, připravují se na další školní den.

Ve volném čase se děti věnují zájmové činnosti, sportu, chodí do přírody, mají možnost volných vycházek, spolu s vychovateli pečují o své pokoje i o ostatní prostory DD.

6.3. Zájmová činnost

Pro socializaci dětí je důležitý kontakt s jejich vrstevníky mimo dětský domov, stejně tak denní režim obdobný domácím podmínkám. Děti se se svými vrstevníky setkávají jednak ve škole, jednak při návštěvách spolužáků a při volných vycházkách. Další vztahy s obyvateli městečka navazují i při zájmové činnosti. Navštěvují Základní uměleckou školu v místě, obory - hru na hudební nástroje, zpěv a výtvarný kroužek, dále sportovní kroužky při TJ Jiskra. V dětském domově mají také celou řadu aktivit, např. stolní tenis, sportovní, rukodělnou, výtvarnou činnost, dílny, vaření, cyklistiku, počítače, taneční a pěvecký kroužek. Od Vánoc loňského roku mají děti k dispozici posilovnu, nově byla zakoupena keramická pec. Výrobky, které vyrobily v kroužku keramiky poté děti rozdávaly návštěvníkům při Dni otevřených dveří, které dětský domov každoročně pořádá pro obyvatele městečka.

Děti v DD jsou většinou zručné a sportovně založené a proto navštěvují i více kroužků. U domova mají upravenou krásnou zahradu, kde byl před dvěma lety díky sponzorům zbudován bazén, který děti v létě maximálně využívají.

6.4. Víkendy, prázdniny, kulturní akce

Pro děti jsou připravovány celé řady akcí, které jsou rozplánované do celého školního roku. Některé děti mají možnost na základě domluvy s příslušným sociálním odborem navštěvovat o víkendech, nebo o prázdninách své rodiny. Ostatní děti mají připraven v dětském domově bohatý program. Jsou to různé sportovní, kulturní

či zábavné aktivity podle ročního období – bruslení, vyjížďky na kole, vycházky, míčové hry, koupání. Dále různé soutěže, ať už pořádané v rámci DD, tak i mezi jinými DD, např. Nejlepší koncert v Nymburku, Turnaj ve florbale v DD Sázava atd. Výlety na kulturní akce do hlavního města, které jsou pořádány pro děti z DD.

Během jarních prázdnin, pravidelně s dětmi vychovatelé odjíždí na hory. O letních prázdninách tráví děti obvykle 2 a více týdnů na dětských táborech nebo na horách. Před vánočními svátky jsou děti z DD spolu s dětmi z jiných DD zvány sponzory na různé kulturní akce, kde vystupuje celá řada známých osobností.

6.5.Příprava na samostatný život

Jako ostatní jejich vrstevníci udržují kontakt se svým okolím, ať už to jsou návštěvy kamarádů a volné vycházky. Dětský domov se také účastní místních akcí, které jsou pořádány pro děti. Děvčata pod vedením vedoucí vychovatelky založila taneční soubor, mažoretky. Ostatní, kteří netančí, se zapojují do různých sportovních akcí, např. stolní tenis, vybíjená, fotbal.

Děti si mohou připravit samostatně jednoduchý pokrm, jsou vedeny k péči o vlastní oblečení. Převážně starší si perou a žehlí samy, výjimečně s ostatními.

To jsou zatím světlé stránky mince, ale položme si otázku. Myslíte si, že dítě, které je odmalička zvyklé na přepych, pokud se něco rozbije, roztrhne, koupí se nové, bude mít v osamostatnění něco

ulehčené? Z osobní zkušenosti s těmito dětmi si dovoluji říci, že jsou dostatečně připraveny na život, ale pouze z té stránky, která se týká sebeobsluhy. Tyto děti nemají představu, že pokud si budou chtít zařídit vlastní bydlení, na vybavení jim nikdo peníze nedá, už za nimi nebude stát dětský domov, který se o vše postará a zařídí.

V této problematice jsou mnohé nevyřešené problémy, kterými si děti odcházející z dětského domova musí projít a poprat se s nimi. A pokud se nebudou prát dostatečně silně a odhodlaně, je zde možnost, že budou hledat nějaké útočiště, ať už to jsou různé party, alkohol, drogy, různými způsoby si obstarávat peníze. Cítuji: „ Mladiství, kteří se stali chemicky závislími, častěji trpí některým druhem odchýlného vývoje osobnosti. Mezi příznaky tohoto vývoje jsou nejistota, horší navazování trvalejších lidských vztahů, sklon k depresi. Pacienti často pocházejí z narušených rodin, jejich výchova byla nedůsledná. V případě závislosti na alkoholu má výrazný vliv nápodoba chování rodičů a starších sourozenců.“ (Drtinová, J., Koukolník,1994)

Na podobné téma byl veden rozhovor se sociálním pracovníkem našeho dětského domova. Jeho zkušenosti jsou z praxe a proto se mnohým budou zdát pesimistické, ale toto je bohužel realita. Pro přesnost bych ještě chtěla uvést, že v tomto dětském domově je většina romských dětí.

Sociální pracovník byl seznámen s tématem a aniž bychom se museli na cokoli ptát, odpovídal sám.

„V našem domově děti příliš zájem o pomoc nemají. Po nabytí plnoletosti se většina z nich vrací ke své rodině, ať už je jakákoli. Zájem o osamotnění nemají. S žádným domem na půli cesty nespolupracujeme, jak už jsem říkal, děti o pomoc zájem nemají a také proto, že v našem okolí, žádný dům na půli cesty, se kterým bychom mohli spolupracovat, není. Naše děti pochopitelně vědí, že zde taková možnost existuje, ale ještě ji nikdo nevyužil. Oni vědí, že kdyby se přihlásily do domu na půli cesty, musely by si shánět práci a platit nájem.

Většina z nich je již nyní přesvědčena, že až nabudou plnoletosti, zanechají počatou přípravu na povolání a vrátí se k vlastní rodině. Ve většině případů mají děti zakotven takový způsob života, ve kterém pobírají sociální dávky, nepracují a dá se říci, že žijí na okraji. Ale jsou mezi nimi i světlé výjimky, tyto děti moc dobře vědí, že kdyby se vrátily ke své rodině, dopadly by špatně. Špatné bydlení, zacházení, málo peněz. Takovým dětem se ze všech sil snažíme pomáhat. V současné době je ta pomoc natolik účinná, protože jsme dostali od obce byt, který naši dětem můžeme a chceme „půjčovat“, aby si vyzkoušely postavit se na vlastní nohy a postarat se o sebe.

Samozřejmě, že se náš dětský domov snaží dětem pomáhat, ale za všechny uvedu jeden příklad. Hana, po nabytí plnoletosti zde ještě u nás zůstala, aby dokončila přípravu na povolání. Dětský domov jí sehnal bydlení a práci. Ona tuto šanci odmítla a raději dala přednost ubytovně a shánění sociálních dávek po úřadech.“

6.6. Byt dětského domova

Ve městě se stavěl nový dům s pečovatelskou službou a v tomto objektu získal dětský domov byt 2 + kk. Tento byt dal dětský domov na své náklady plně vybavit. Jsou zde spotřebiče, televizor, v koupelně je umístěna pračka. Nyní v tomto bytě na zkoušku bydlí jeden chlapec, který má ještě nařízenou ústavní výchovu. Dětský domov na něj dohlíží, denně tam někdo z personálu dojde zkontrolovat úklid a celý chod „domácnosti“. Domov chlapci finančně přispívá na nákup potravin nebo mu dá již nakoupené potraviny.

Dětský domov platí obci měsíčně nájem 3000 korun a chlapec dětskému domovu symbolicky 1 korunu měsíčně.

Chlapci se v bytě moc líbí, ale občas je mu smutno, proto je každou chvíli vidět v objektu dětského domova. Chlapec bude byt obývat do konce tohoto školního roku. Dodělá si zkoušku dospělosti a odejde zpět ke své rodině, kterou pravidelně navštěvuje.

¹⁰ Do tohoto bytu si mohou jít vyzkoušet samostatné bydlení děti, které mají nařízenou ústavní výchovu a jsou starší 16ti let. Mohou tam být maximálně tři obyvatelé.

6.7.Nadace Klausových

Náš dětský domov byl v roce 2004 osloven nadačním fondem manželů Livie a Václava Klausových. Je to projekt, který je určen dětem z dětských domovů a jehož cílem je poskytnout dětem finanční podporu při jejich odchodu z dětského domova. Tento

projekt se jmenuje „Startovné do života“. A je určen dětem, které žijí v dětských domovech a jsou ve věku od 14 do 18 let, eventuelně do 26 let, pokud studují.

Další podmínka pro zařazení dětí do tohoto projektu je, znemožnit jejich rodičů přístup ke kontu. Konta našich dětí spravuje paní ředitelka, ale někdy to byla práce vysvětlit rodičům dětí, že je to pro jejich dobro.

Počátkem realizace tohoto projektu by měl být jednorázový vklad na osobní účet dítěte, jeho pokračováním další každoroční úložka podle možností nadačního fondu. Nadace přislíbila motivační zvýšení finančního příspěvku na účet dítěte, které záleží na prospěchu ve škole, účasti na různých soutěžích, ...

V tomto „startovním do života“ jsme měli osm dětí, sedm z nich již ukončilo přípravu na povolání. V současné době nadace Klausových žádné děti „pod svá křídla“ nepřibírá. Bohužel, nevím, z jakého důvodu.

7. Elektronické dotazníky do DD

Pro srovnání péče a přípravy pro samostatný budoucí život v dětských domovech byl zhotoven dotazník, který byl rozeslán emailovou poštou do všech koutů české republiky.

Několik domovů - pět - dalo najevo, že o této problematice nejsou ochotni komunikovat. Několik dětských domovů - šest - ochotně na

položené otázky odpovědělo. Ostatní oslovené dětské domovy se neozvaly.

Otázky byly pokládány tak, aby respondent měl možnost se o této problematice podrobněji rozhovořit.

Otázky:

1. Jdou děti zpět do rodiny, nebo jdou bydlet jinde (po ukončení školní docházky a vyučení)
2. Jak připravujete děti na budoucí život?(nějaké hry, programy, práce v domově,...)
3. Kdybyste mohl(a) srovnat situaci před rokem 1989, po r. 1989 a nyní (jaké měly děti problémy dříve, jak jste jim jako domov vycházeli vstříc)
4. Sháníte dětem bydlení, práci, nebo se musí starat samy
5. Dohlíží někdo na děti, když jdou bydlet samy, jak si vedou doma, vychází s penězi, jak komunikují s úřady,...
6. Jak hodnotíte zapojení Vašich dětí zpět do normálního života

7.1.Odpovědi z dětského domova Milotice:

Jmenuji se H.P. a jsem vychovatelka v DD Milotice nad Opavou. V DD pracuji 6 let a pokusím se vám odpovědět na několik vašich otázek.

V našem DD bydlí 20 dětí, některé děti odchází do pěstounských rodin a některé zpět domů k rodičům.

Ještě žádné z našich dětí neodešlo z domova po ukončení studia. Pro nejstaršího uče Kamila (18 let) se snažíme zajistit ubytování

(po ukončení studia na učňovské škole - což je v příštím roce)
v projektu Dům na půl cesty v Ostravě, odkud jsou Kamilovi rodiče.
Kamil získá výuční list - pomocník v tesařství a tak až podle
ubytování budeme společně s ním hledat práci.

Se stejně starou slečnou Ingrid jsme podali žádost o byt v
Bruntále, protože Ingrid se nechce vrátit do Ostravy odkud pochází,
ale našla si chlapce v Bruntále. Učí se prodavačkou a mívá praxi v
obchodních domech v okolí, proto uvažujeme o zaměstnání v
některých z těchto obchodních řetězců.

V našem DD se děti zapojují do všech činností, které jsou běžné
v normálních rodinách - úklid, péče o oblečení, vaření, praní, úprava
zahrady, nákupy, atd.

Klienti se seznamují taktéž s jednáním na úřadech a vyřizováním
různých potvrzení a hospodařením s ušetřenými penězi. Pro tyto děti
- klienty - máme vypracovaný " Vzdělávací program pro mladé lidi
odcházející z našeho dětského domova", kde jsme si všichni
pedagogové stanovili hlavní úkoly, které chceme při této výchově
u dětí plnit..

Jsou to: Komunikace s lidmi

Jak se dokážu sám o sebe postarat

Problémy s bydlením

Moje domácnost

Moje nové zaměstnání

Partnerské vztahy a rodina

Jak se chovat ve výjimečných a nebezpečných situacích

Prevence před negativními jevy

Na častých besedách se zaměřujeme na témata, která by měla
odbourat jejich nejčastější obavy z nového života mimo náš domov:

- obava, že nebudou mít nikoho, komu by se mohli svěřovat se svými problémy
- obava, že nenajdou práci
- obava, že nenajdou dobrého životního partnera
- obava, z vedení finančního rozpočtu domácnosti (placení poplatků, plánování)
- obava, že nebudou mít kde bydlet
- obava ze ztráty kamarádů
- obava ze samostatné péče o domácnost
- obava z nedostatku peněz

7.2.Upravené odpovědi z DD:

Odpovědi z druhého DD	Odpovědi ze třetího DD
1. Rodina, OSPOD	Rodina, samostatné bydlení
2. Běžné domácí práce, Spolupráce s neziskovými organizacemi	Děti od 16 let různé projekty
3. Nebudu srovnávat	Přísnější režim, lepší pracovní možnosti
4.Bydlení sháníme, výběr zaměstnání je na dětech	Sháníme bydlení i práci
5. Dohled nevykonáme, mohou se obrátit O pomoc	Měli by dohlížet kurátoři
6. Osamostatnění náročné, chlapci mají velké problémy	Za posledních 10 let úspěšné zapojení 90%

Odpovědi ze čtvrtého DD	Odpovědi z pátého DD
1. Návrat do rodiny málo, zajišťujeme bydlení, DPC	Rodina převládá, Individuální řešení
2. Celý pobyt v DD, vaření, praní, nakupování, vyplňování složenek, ...	Projekt ESF, Šance pro budoucnost, v DD jako chod domácnosti

3. Dříve šla lépe sehnat práce s bydlením	Nyní došlo k výrazným změnám v obsahu ústavní výchovy, ale i v přístupech
4. Zajišťujeme bydlení, práci, či evidenci na ÚP	Nezřídka, musí projevit zájem
5. Radíme, pomáháme, dáváme přednost DPC	Zajišťujeme sociální pomoc, projekt ESF
6. Naším dětem se daří postavit se na vlastní nohy	Výsledky zapojení nejsou tak nejhorší

8.

9. Kasuistika Jany

Jana se narodila v roce 1967. Celý svůj život si prožila v kojeneckém ústavu, po navršení věku byla přemístěna do dětského domova. V roce 1974 byla umístěna ve sledovaném dětském domově. Dětský domov byl umístěn v zámku a skýtal mnoho rekreačních i pracovních možností dětí.

Jana se mezi ostatní děti zařadila bez větších problémů, stýskalo se jí hlavně ze začátku po jedné paní vychovatelce. Pobyť v dětském domově utíkal jako voda. Jana nastoupila do místní zvláštní školy internátní. Byla to velmi bystrá a chytrá dívka. Škola ji bavila a s chutí plnila zadané úkoly. Vždy si sedla k nějaké vychovatelce a spolu dělaly úkoly.

„Děti zde prožívaly chvíle pohody, ale samozřejmě to vždy jen radost nebyla. Všechny děti se musely zapojit do všech činností, které jim paní vychovatelky připravovaly. Ať už to byly různé sportovní činnosti, hry a soutěže, kroužky nejrůznějšího zaměření a také samozřejmě práce. Kolem domova byla velká zahrada, kde byly stromy, mezi stromy byly postaveny prolézačky, pískoviště, lavičky. Byl tam přísný pan ředitel a zahrada musela být v nejlepším pořádku. Do prací na zahradě se museli zapojit všichni, neexistovalo, že by si někdo dovolil říci, že to dělat nebude (V dnešním dětském domově je tato situace běžná, děti jsou líné a proč ony by to dělaly, když to není naše.).

Starší dívky a mezi nimi i Jana se učily starat o domácnost. Paní vychovatelky pro ně připravovaly různé kroužky a dívky se musely rozhodnout, které činnosti se budou věnovat. Dříve to bylo tak, že každý se musel zapojit do nějakého kroužku. Nebylo možné se někam „zašít“ a ukázat se, až kroužky skončí.

S ostatními dívkami jsme se učily jak přišít knoflíky, zaštopovat ponožky, zašívát nejrůznější rozbitý oděv. Vzpomínám, že u takových činností se zažilo nejvíce zábavy a legrace. Nejen dívky, ale i vychovatelky přispívaly k zábavě nejrůznějšími zážitky za života. Dále jsme se věnovaly šití, pletení a háčkování. Pokaždé jsme se předbíhaly, která si na sebe udělá nějaký nový doplněk či dokonce svetřík, halenku.

Největší důležitost kladly vychovatelky tomu, abychom se my děti (dívky i chlapci) se naučily alespoň nějaké základy vaření. I to bylo něco pro všechny, mohli jsme si uvařit něco jiného, to na co jsme měli chuť a většina s tím souhlasila.

Samozřejmě jsme jen nepracovali, také jsme se věnovali nejrůznějším rekreačním činnostem. Chodili jsme na dlouhé procházky, které byly spojeny s opékáním vuřtů. Nebo jsme sbírali houby, za kterých jsme si uvařili smaženici. Bylo to jiné jídlo než jsme měli běžně, proto nám to chutnalo nejvíce. V létě jsme se chodili koupat do místního rybníka, zde nás vychovatelky hlídaly jako oko v hlavě, měly strach, aby se někomu něco nestalo a my starší děti, jsme jim v tom pomáhaly, nebo jsme učily malé děti na mělčině plavat. Se všemi dětmi jsem měla krásný kamarádský vztah, ani jsme se moc nehádaly.

Po ukončení zvláštní školy internátní jsem nešla na žádnou přípravu na povolání. Paní ředitelka, kterou jsem měla moc ráda, mi nabídla místo pradleny zde v domově. Neváhala jsme ani minutu. Byla jsem ráda, že mám práci a nad ničím jsem nepřemýšlela. Prala jsem pro celý dětský domov oblečení a ručníky. Ložní prádlo se dováželo do prádelny do Čáslavi. Když se na to koukám zpětně, byla to velmi obtížná práce, prala jsem ve velké bubnové mechanické pračce, která byla umístěna ve sklepní prádelně a všechno vyprané prádlo jsem musela vynosit po schodech ven na nádvoří, kde byly šňůry na sušení.

Moje pracovní doba byla od pondělí do neděle, bydlela jsem v domově, tak jsem se stále věnovala práci a volný čas jsem téměř neměla. Byla jsem ráda, že mám vše v pořádku a vychovatelky, které se staraly o ošacení dětí, jsou se mnou spokojeny.

V roce 1985 domov zakoupil automatickou pračku se sušičkou, která již nebyla umístěna ve sklepě, ale ve skladu prádla. Moje práce se tak stala jednodušší. Práce se mi usnadnila, ale vyžehlit prádlo pro téměř šedesát dětí bylo také namáhavé.

V roce 1990 se dětský domov přestěhoval kvůli navrácení restitucí do nedalekého městečka do areálu bývalé školy v přírodě. Stěhování bylo pro všechny velmi náročné, některé paní vychovatelky do nového domova nenastoupily a nejen děti, i já, jsme si museli zvykat na nový domov, ale i na nové paní vychovatelky.

Má práce se nikterak nezměnila, stále jsem prala, žehlila a spravovala rozbité oděvy. Ale přece jenom se něco změnilo. Změnilo se pracovní obsazení vychovatelek, které mě neměly rády a stále mě za něco peskovaly, stále se jim něco nelíbilo. Přišlo mi, že dělají vše pro to, abych odešla. Nakonec se jim to povedlo, asi po roce neustálých výčitek a ironických obličejů jsem odešla. Vzala jsem si své věci a přestěhovala jsem se za kamarádem do městečka, které se stalo až do dnešní doby mým domovem.

Bydleli jsme v místním hotelu, který už jako hotel nefunguje a majitel tam neoficiálně ubytovával lidi, kteří nemají kde „složit hlavu“. I když jsem bydlela jinde, trvalé bydliště jsem stále měla v dětském domově a později v areálu aeroklubu, kde sídlil před přestěhováním dětský domov. Problém jsem měla i se zaregistrováním u lékařů, s různými potvrzeními, s úřadem práce.

Vše pro mne bylo nové, dříve jsem bydlela v dětském domově, kde jsem měla vše, co potřebuji, nemusela jsem vařit, na jídlo jsem chodila do jídelny, prádlo jsem si prala s dětským oblečením. Za ubytování jsem platila jen minimální část a zbytek peněz jsem si šetřila. Dalo by se říci, že i když jsem pracovala, připadala jsem si jako pod ochrannými křídly dětského domova.

Přestěhování pro mě bylo náročné, věděla jsem na jaké úřady se mám obrátit o pomoc, ale myslela jsem, že tam přijdu, řeknu co potřebuji a budu odcházet a bude to vyřízené. S vyřizováním

sociálních dávek mi pomáhal Vojta a bývalá paní vychovatelka, se kterou jsme dodnes v kontaktu.

Snažila jsem se shánět práci, úřad práce mi řekl o volném pracovním místě i s bytem v okresní městě. Jela jsem se tam osobně zeptat a domluvit. Ale když mě uviděli, řekli, že už práce není. (Jana je Romského původu). Takové ošklivé zkušenosti jsem zažila na několika pracovních místech. Byla jsem z takového přístupu smutná, ale kamarád Vojta mi velmi pomáhal, jak finančně, tak mi byl oporou. (Nikdy se nastali partneři, dodnes jsou dobrými přáteli)

Byla jsem dlouhou dobu nezaměstnaná, starala jsem se o nákupy, vždy jsem něco málo uvařila. Vaření se nikdy nestalo mým koníčkem, dávám přednost rychle uvařeným jídlům. V obchodě si nakoupím již hotový bramborový či houskový knedlík, špenát a upeču k tomu pár kousků masa.

S Vojtou jsme si na městě podali žádost o byt, bydlení na hotelu bylo neúnosné. Asi po roce čekání přišlo rozhodnutí a my se mohli přestěhovat. Sice do malého bytu, ale bylo tam vše, sociální zařízení, teplá voda. S Vojtou jsme se dali do úprav, společnými silami jsme vymalovali, pořídili jsme nový koberec a nábytek. Byl to malý, ale útulný byt. Po čase se v tom samém domě uvolnil větší byt v přízemí, neváhala jsem, zašla jsem na městský úřad a za několik měsíců jsme se stěhovali. Opět nás čekalo malování, různé úpravy, koupě nového nábytku. Já jsem byla v tu dobu stále nezaměstnaná, ale z doby, kdy jsem pracovala, jsem měla našetřeno dost peněz, abych nemusela být

na Vojtovi finančně závislá. Tím ale nechci říci, že se Vojta na ničem nepodílel. Se vším jsme se společně radili a také mi finančně přispíval na vybavení. Měsíčně platíme přes čtyři tisíce, vodu s elektřinou platíme zvlášť. O veškeré měsíční výdaje se s Vojtou dělíme napůl.

V současné době jsem si konečně našla práci v bývalé továrně na obuv. Jsem moc šťastná, že po dlouhé době mohu být soběstačná a na nikom závislá. Práce není náročná, pracovní kolektiv mě přijal bez předsudků, dokonce mohu říci, našla jsem si nové přátele.

Co plánuji do budoucna? Rodinu? Na to už jsem moc stará, ale nechávám všemu otevřená vrátka. Chtěla bych jet na dovolenou, jinak nevím, nerada plánuji, ono je pak stejně vše jinak. Také se o prázdninách konečně setkám se svým mladším bratrem, který mě sám od sebe kontaktoval a kterého jsem nikdy nepoznala.

10. Kasuistika Vojty

Vojta se narodil v roce 1972 a byl umístěn do našeho dětského domova ze smutného důvodu, zemřeli mu oba rodiče. Do domova přišel v roce 1984. Otec místo toho, aby se věnoval rodině, holdoval alkoholu. Matka mu zemřela záhy, proto mu soud nařídil ústavní výchovu. Pro Vojtu to byl velký šok, ale na druhou stranu i únik před složitým životem. Vojta si nevzpomíná,

že by měl nějaké sourozence, spíše se přiklání k faktu, že nikoho nemá. Byl už poměrně velký na to, aby si plně uvědomoval, co se s ním děje, co ho do budoucna čeká.

Začal docházet do místní zvláštní školy internátní. Učení ho příliš nebavilo a příliš času mu nevěnoval. Chvilí mu trvalo, než si zvykl na velký dětský kolektiv, brzy si však přivyknul a našel si mezi chlapci kamarády.

Chlapci získávali zručnost tím, že se zúčastňovali rukodělných kroužků, kde pracovali se dřevem. Také pomáhali panu zahradníkovi při práci na zahradě, která zásobovala kuchyni v domově, s panem topičem zajišťovali vytápění – uklízeli a štípali dřevo, naváželi uhlí, odklízeli popel. Při všech těchto pracích si osvojili pracovní návyky.

S děvčaty se samozřejmě účastnili i kroužků domácích prací, zde se učili vařit jednoduchý pokrm, péct, provést si drobné opravy oděvu, uklidit.

„Mé studijní výsledky nebyly nikterak valné, proto jsem nenastoupil do učebního oboru, ale šel jsme hned pracovat do obuvnického podniku. V týdnu jsem bydlel na ubytovně, kterou mi zajistili z dětského domova, o volných dnech jsem se vracel do ústavu. Když jsem začal bydlet sám, byla to velká změna, byl jsem bez kamarádů, nevěděl jsem ,co takové „vedení domácnosti“ obnáší. Oběd nám zajišťoval podnik a k večeři jsem si nakoupil pečivo a k němu nějakou uzeninu. Po večerech jsem si občas zašel s kamarády na pivo. Do vaření se mi pouštět nechtělo, dávám

přednost rychlým a jednoduchým jídlům. A také jsem se v pátek vracel do domova, kde jsem měl jídlo pravidelně přichystané. S péčí o oblečení jsem si hlavu také nelámал, když se mi něco roztrhlo nebo poškodilo, v domově mi to vždy někdo spravil.

Když už jsem byl plnoletý, musel jsem se osamostatnit úplně. Vůbec jsem nevěděl, na kterém úřadě si mám vyřídit trvalé bydliště, sociální dávky, ... S tímto mi hodně pomohl bývalý pan vychovatel. Pomohl mi úplně zařídit pokoj, ve kterém jsem bydlel a nabídl mi, že při jakémkoli problému se na něj mohu obrátit.

Chodil jsem pravidelně do práce, chvílku jsem si popovídal se známými, ale většinu času jsem byl sám. Báл jsem se více kamarádit s kluky mého věku, protože oni chodili po restauracích, holdovali alkoholu a do práce chodili velmi nepravidelně. Já se také rád napiji, ale něco mi říkalo, vyhýbej se jim, jinak ztratíš práci i bydlení.

Život mi plynul bez větších potíží, po revoluci však nastal zlom. Podnik, ve kterém jsem pracoval, skončil s výrobou. Tehdy mi zanikly veškeré jistoty, které jsem měl, práce i bydlení. Musel jsem opustit ubytovnu a nevěděl jsem kudy kam. Nastalo období, na které se mi nechce vzpomínat.“

Kamarád Vojtovi nabídl řešení, podnájem u jedné paní, kde se scházeli podivné existence. Přišlo mu to vhod, proto nad touto nabídkou nepřemýšlel a byl rád, že se má kam uchýlit. Avšak kumpáni z tohoto bytu holdovali, alkoholu, sexu a možná i

drogám. Vojta byl přihlášen na úřadu práce a žil si bezstarostný život. Lidé z onoho bytu ho využívali, musel jim odevzdávat část sociálních dávek, ale i jinak Vojtovi znepríjemňovali život.

Všemu tomuto udělala přítrž Jana. Ona jediná dokázala Vojtovi vysvětlit, že takový „bohémský“ život za nic nestojí a že by mohl skončit špatně, dokonce i ve vězení. Konečně Vojta otevřel oči a začal se poohlížet po slušnějším bydlení. Majitel místního hotelu Vojtu „načerno“ zaměstnal a poskytl mu zde i bydlení.

„Na hotelu jsem dělal práci, která byla potřeba, různé drobné opravy a úpravy. Majitel zde pořádal diskotéky, ještě než začala, pomáhal jsem uklízet sál, poté jsem seděl u kasy a vybíral vstupné. Když zábava skončila, opět jsem pomáhal sál dát do původního stavu.

Zde se začal prolínat můj a Jany život. Když přišla o zaměstnání a neměla kam jít, nabídl jsem jí, jestli by se nechtěla nastěhovat ke mně a ona souhlasila. Život byl hned veselejší, Jana se o mě starala, vařila, prala, uklízela a někdy mi pomáhala v práci na hotelu. Držela nade mnou ochrannou ruku, nedovolila mi utrácet a zbytečně se „poflakovat“.

Takto na hotelu jsem pracoval skoro dva roky. Naskytla se mi možnost práce v kolektivu zedníků, kteří mi nabídli práci pomocníka. Práce jsem se nebál, proto jsem souhlasil. (Jana ho přesvědčila, že „načerno“ stále pracovat nemůže.) Za prací jezdíme po okolí mého bydliště, jsem pryč od rána do pěti hodin, a proto jsem rád, že se Jana stará o domácnost i o mne.

Bydlení na hotelu nás neuspokojovalo, podali jsme žádost o byt a za několik měsíců jsme se stěhovali do svého. Konečně jsme si mohli zařídit všechny formality ohledně bydliště. Město nám přidělilo jednu místnost, ale i za tu jsme byli rádi. S nadšením jsme se pustili do úprav a zařizování bytu. Byli jsme zde spokojeni. Asi po roce a půl se v našem domě uvolnil větší byt. Zašli jsme na město a o prázdný byt požádali. Naše žádost byla vyřízena kladně a nás čekalo další stěhování a úpravy. Byt byl větší, tak jsme museli přikoupit nějaký nábytek. Na vším jsme se s Janou předem domluvili. Většinu vybavení bytu zařizovala Jana, měla z dřívějšíka ušetřené peníze. Samozřejmě, že jsem se také finančně podílel, ale spíše to byla ona, kdo byt vybavil a zařídil. Již rok žijeme společně v bytě, Jana si po dlouhé době našla práci, kde ji přijali takovou jaká je a bez předsudků.

Co plánuji do budoucna? Hlavně, abych neztratit práci a mohl si hezky zařídit byt. Ale co bych chtěl za všeho nejvíc, je nejít si fajn ženu, která mě bude mít ráda a nebude mě zneužívat, co se týče financí. Přál bych si mít velkou rodinu, o kterou bych se mohl starat.“

Po rozhovoru s Janou vyplynulo, že Vojta chodí každý den vysedávat na hotel. Kolikrát se k Janě doneslo, že se Vojta popral. Večer přijde v náladě, sedne si k televizi a usne. Jana se ho snaží držet na uzdě, nutí ho do uklízení, praní, aby o sebe více pečoval. Je mu jedno, zda si nové kalhoty roztrhne, umaže. Než, aby si na své věci dával pozor, to raději bude chodit špinavý a neupravený.

I Jany názor je, že Vojta by se zklidnil, kdyby si našel nějakou dívku, která by ho měla ráda a ona ho změnila k obrazu svému.

„ Kdyby nebylo mne, Vojta by veškeré své úspory utratil za alkohol a automaty. Snažím se ho přesvědčit, aby si šetřil, zatím se mi to daří, ale co bude dál. Je to dospělý muž a myslím si, že už mu začíná vadit, jak mu mluvím do života, to smíš, to ne. To nám ukáže čas, ale moc si přeji, aby se Vojta vzpamatoval. Vojtu беру jako za svého bratra, kterého znám odmalička, proto si pro něj přeji jen to nejlepší.“

11.Kasuistika Romany

Romana se narodila do úplné rodiny jako třetí nejstarší ze sourozenců. Po nějaké době se rodiče rozvedli. Matka mladší sourozence neposílala do školy, proto byli umístěni do dětského domova.

Romana zůstala doma s matkou, užívala si svobody, kamarádů. Když jí bylo čtrnáct let, zjistila, že je v jiném stavu. O jítí na interrupci nepadlo ani slovo. Romana, protože byla nezletilá, byla umístěna do diagnostického ústavu, poté byla přemístěna do ústavu pro nezletilé matky v jižních Čechách.

Tam se jeden den před Romaninými patnáctými narozeninami narodila dcerka Rozárka. Dcera i mladá maminka se těšily pevnému zdraví, v ústavu dohlížel personál na to, aby se mladá maminka naučila všem dovednostem, které se týkají péče o dítě.

Učila se vařit pro sebe hodnotně kvalitní jídla, prát na sebe, ale i na malou, vyvařovala pleny,.....

Po třech měsících soud rozhodl, že Romanu umístí do dětského domova, kde již byli umístěni dva její bratři. Pro dětský domov to byla velká zkouška, protože na tříměsíční miminko nebyl připraven. Romaně byl vyhrazen jeden pokoj, který měla s dcerou sama pro sebe. Pokoj byl vybaven dvěma postelemi s úložným prostorem a dětskou postýlkou. Dále maminka měla k dispozici přenosný sušák na prádlo, žehličku, dětský prášek na praní. V předsíni měla zřízenou malou kuchyňku, kde dceři připravovala mléko, kaši.

Všechny děti, ale i vychovatelky byly z malé Rozárky nadšené. Všichni ji chovali, děti se střídaly kdo ji bude chovat, vozit v kočárku. Maminka si začala pomalu zvykat na to, že se vždy někdo najde a dceru přebalí, převlékne, uspí a dá jí najíst. Nedá se vyloženě říci, že se o malou dceru přestala starat úplně, ale bylo jí spíše vidět ve společnosti svých bratrů a starších dívek.

Tato doba byla těžká jak pro mladou maminku, tak pro tety vychovatelky. Personál se snažil vést Romanu k zodpovědnosti, ale čím víc jí všichni začali domlouvat a nutit ji do péče o dceru, tím více byla negativistická, hulvátská až agresivní. Každá činnost, která se týkala její dcery, jí přišla velmi na obtíž. Když měla něco kolem malé udělat, předcházely tomu nadávky, křik, znuděné obličej.

Čas běžel, Romana si zvykla na práci kolem dcery. Začala chodit do tehdejší zvláštní školy, měla vypracovaný individuální plán, každé tři hodiny docházela do dětského domova kojit Rozárku.

Romana dokončila zvláštní školu a dál se učit nešla. „Užívala“ si mateřskou dovolenou v dětském domově. Pobírala mateřský příspěvek, za který sobě i malé (někdy i mladším bratrům) koupila něco pěkného na sebe, nějakou sladkost, či hračku.

Pro upřesnění, Rozárce byla soudem nařízena ústavní výchova. Mladá maminka si plánovala, že po navršení osmnáctých narozenin půjde s malou pryč, nechtěla zůstat v dětském domově. Zde se poprvé setkala s neúspěchem. Spolu s výchovným pracovníkem žádala o zrušení Rozárčiny ústavní výchovy. Bohužel, soud rozhodl v Romanin neprospěch a malé ústavní výchovu nezrušil.

V té době, kdy probíhal soud, se dětský domov dohodl s organizací v okresním městě, že mladé mamince umožní vyzkoušet si samostatné bydlení a vedení domácnosti. Romana byla nadšená, otec se jí také snažil pomáhat. Romana se nastěhovala do malého pokoje, byl její, proto jí velikost nevadila.

Po vystěhování si Romana z dětského domova vybrala skoro všechny úspory. Pravidelně se za ní někdo z dětského domova přijel podívat a zeptat se, jestli něco nepotřebuje. Romana nic nechtěla, ale malá Rozárka chtěla „domů“. Byla na režim a chod v domově zvyklá.

Po asi třech týdnech okresní soud rozhodl, že Rozárce ústavní výchovu nezruší. Romana samostatné bydlení nezvládla, ani ne tak, že by se neuměla o dceru postarat, uvařit, vyprat, ale celou situaci nezvládla ekonomicky. Za tři týdny utratila více jak deset tisíc korun.

Rozárka se musela vrátit do dětského domova, ale co teď, Romana malou opustit nechtěla, proto, aby se mohla vrátit do dětského domova, dobrovolně nastoupila na přípravu povolání do okresního města, obor čalouník. Do školy denně dojíždí, malá začala chodit do místní mateřské školy, kde je moc spokojená a její vývoj se posouvá rychle vpřed.

Romana moc dobře ví, že pokud se vrátí k matce, nemuselo by soužití s dcerou dopadnout nejlépe. Proto za rok, až bude vyučena, jí dětský domov umožní, aby se nastěhovala do bytu, který vlastní. Určitě do začátku by to pro obě bylo nejlepší, Romana bude shánět pracovní uplatnění a malá začne chodit do první třídy. Přejme jim, aby jim štěstí přálo, aby nepřišla situace, která by jim to společné bojování zničila.

12.Dům na půli cesty

Byl navštíven dům na půli cesty, který byl zřízen v okrese Benešov. Středisko vzniklo 1.ledna 2006 převzetím činnosti střediska křesťanské pomoci mladým v krizi občanského sdružení Exodus. Jeho zřizovatelem je Českobratrská církev evangelická. Posláním střediska je "podat pomocnou ruku" mladým lidem, kteří se dostali do vážného konfliktu s rodinou, společností nebo se sebou samými. Podmínkou pomoci je dobrovolný vstup do resocializačního programu a odhodlání změnit svůj způsob života. Středisko přijímá klienty ve věku od 17 do 26 let. Útočiště zde nachází mladí lidé se zdravotním postižením, tíživou sociální situací, propuštění z výkonu trestu nebo dětských domovů, případně s drogovou minulostí.

12.1.Poskytované služby

Pobytová služba pro mladé lidi od 18 do 26 let, kteří potřebují pomoci se startem do samostatného života. Služba je přizpůsobena specifickým potřebám klientů.

Klientům je nabízeno:

- ubytování (maximálně na 1 rok nebo podle dohody)
- zázemí k přípravě jídla
- pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a obstarávání osobních záležitostí
- pomoc při hledání a udržení si zaměstnání a dalšího bydlení
- aktivity zaměřené na budování a rozvoj pracovních návyků a dovedností
- volnočasové aktivity

Posláním DPC je napomáhat těm mladým dospělým, kteří nemají podporu rodiny a samostatně nejsou schopni se zapojit do života.

Cílem střediska je poskytnout klientovi prostor a pomoc v nácviu základních dovedností pro zvládnutí vlastní domácnosti.

V rámci poskytovaných služeb se středisko snaží, aby klienti byli schopni:

- zlepšit kontakt s okolním prostředím (úřady, instituce, rodina, zájmové skupiny)
- pomoci si při prosazování oprávněných zájmů a potřeb
- naučit se hospodařit s penězi
- zvládat základní úkony v domácnosti (praní, vaření, úklid)
- dokončit nebo si zvýšit kvalifikaci, najít a udržet si zaměstnání
- posílit si sebevědomí a sebehodnocení
- získávat nové dovednosti
- svého dalšího vývoje a životního růstu

Osoby, které jsou závislé na návykových látkách, musí mít ukončenou ústavní či komunitní léčbu. K ubytování jsou přednostně přijímáni žadatelé s trvalým bydlištěm ve Středočeském kraji, v případě volné ubytovací kapacity jsou přijímáni žadatelé z celé ČR.

Z ubytování jsou vyloučeny osoby závislé na návykových látkách bez předchozí léčby, osoby vyžadující speciální potřeby – vozíčkáři, nevidomí, neslyšící, osoby s psychiatrickým onemocněním, jejichž zdravotní stav vyžaduje odborný dohled či léčbu. Výjimky řeší ředitelka střediska.

12.2.Zásady přijímání klientů do DPC (v zařízení, které bylo navštíveno)

a) Žadatel nebo jím pověřený zástupce (sociální pracovník, příbuzný) kontaktuje ředitelku střediska (osobně, telefonicky, písemně, e-mailem) a domluví si termín kontaktní návštěvy.

b) Na kontaktní návštěvu přichází žadatel, může v doprovodu jiné osoby.Ředitelka střediska seznámí uchazeče o pobyt v DPC se všemi právy a povinnostmi, které z pobytu vyplývají, žadatel si prohlédne DPC a jsou mu poskytnuty písemné materiály o DPC.

c) V případě zájmu o ubytování si uchazeč dohodne s ředitelkou termín nástupu.

d) Při nástupu (nebo v termínu, na kterém se obě strany dohodnou) podepisuje ředitelka střediska s klientem písemnou smlouvu o pobytu. Smlouva je vyhotovena ve dvou stejnopisech, jeden obdrží klient, druhý výtisk je uložen v osobní složce klienta.

Středisko poskytuje klientům pobyt na přechodnou dobu podle jejich potřeb, nejdéle na dobu 1 roku. V ojedinělých případech může být

na základě písemné žádosti klienta, kterou doručí ředitelce střediska nejpozději 1 měsíc před vypršením smlouvy, doba pobytu prodloužena. Musí se prokazatelně jednat o případ, kdy pro vyřešení své krizové sociální situace klient potřebuje delší časový úsek, který musí ve své žádosti přesně vymežit. Výjimku může udělit ředitelka střediska.

e) Po podpisu smlouvy předá službu konající pracovník novému klientovi ubytovací jednotku společně s klíči a vybavením. Převzetí jednotky, klíčů a vybavení potvrdí klient svým podpisem na předávacím protokolu, který je přílohou smlouvy.

f) Individuální plán (dále IP) vypracovává klient s pomocí klíčového pracovníka (patrona), který je klientovi po nástupu přidělen. Patronem může být pracovník v sociálních službách nebo sociální pracovník. IP vychází z potřeb klienta. S každým klientem je jednáno individuálně a zpětnými dotazy je ověřováno, zda klient probírané problematice rozumí. Klient má možnost si k jednání s patronem přizvat další osobu. Plnění IP je úkolem klienta. Pobyt klienta je rozdělen na několik kratších úseků (1 – 2 měsíce), na konci každého je zhodnoceno plnění IP. Plnění hodnotí pracovní tým, patron a klient. Na tomto základě stanoví klient s patronem, jak bude pokračovat naplňování IP, popřípadě IP doplní, či změní. Pracovní tým Střediska jednotně podporuje klienta v jeho práci.

g) Služby, které je klient povinen během pobytu v DPC využívat:

1. ubytování
2. pravidelná spolupráce s klíčovým pracovníkem (patronem)
3. sestavení IP za pomoci patrona

Rozhovor byl veden s pracovnící, která ochotně odpovídala na otázky, které se týkají této problematiky.

12.3. Rozhovor s pracovníci DPC

„V jedné budově funguje dům na půli cesty a azylový dům. V přízemí se nachází azylový dům a v patře dům na půli cesty. Mezi pracovníky není v místě psycholog, aby klienti neměli pocit, že jsou pod odborným dohledem neustále. Pokud má klient problém a je potřeba vyhledat psychologa, navštíví ho ve městě. Ale i k ostatním lékařům klienti dochází do města, v budově s žádný lékař nenachází.

Péči o klienty zajišťuje osm pracovníků (střídáme se i v azylovém domě). Dva pracovníci mají vysokoškolské vzdělání, pět středoškolské a jedna pracovnice má vyšší odbornou školu. Pracovníci se o péči o klienty střídají v pravidelném chodu. Vždy je v budově nějaký pracovník k zastížení.

V azylovém domě se nachází dvě matky s dětmi. Pracovníci dohlíží na to, aby dětem nic nechybělo. Píší se přesné záznamy o tom, kdy děti jedly, byly venku, ... Nyní nám sem ještě přibyla jedna mladá dívka, která je v jiném stavu a přišla z dětského domova. Tu zde učíme dodržovat správné hygienické návyky, zdravě se stravovat, umět si vyřídit sociální dávky, vyřídit si lékaře a připravovat se na mateřství.

Za ubytování klienti platí měsíčně, záleží na tom, pokud chtějí být na jednolůžkovém pokoji – 70 Kč za den, dvoulůžkovém pokoji – 60 Kč nebo třílůžkovém pokoji – 50 Kč za den. Další platby jsou za pronájem kuchyně – 20 Kč za hodinu, za propůjčení pračky – 20 Kč, ale klient musí mít svůj prášek. Zvláště se dále klientům vypočítává spotřeba vody a elektřiny. Pokud klient třikrát po sobě nezaplatí, nebude vařit, prát, dokud svůj dluh vůči domu na půli cesty neuhradí. Dříve si klienti nemuseli vařit, pracovníci jim vařili, oni pomáhali a za

poplatek si jídlo koupili. Nyní si klienti sami nakupují a vaří. Pokud naši klienti projeví zájem, snažíme se je naučit, aby si nakupovali suroviny s rozmyslem, aby uměli vyjít s penězi celý měsíc. Ale oni si nevaří nějaké složité pokrmy, dávají spíše přednost polotovarům. Potraviny si všichni skladují ve vyhrazeném prostoru.

V minulosti jsme zde měli klienty, kteří místo stálého zaměstnání sháněli občasné brigády, i to je dobré. Naším cílem je to, aby klienti pochopili, že peníze odněkud tečou a že nic není zadarmo.

V domě na půli cesty jsou v současné době tři klienti. Všichni klienti mají ukončené základní vzdělání. Z počátku, když k nám klient přijde, nemá ani vyřízené doklady. To je první, co s klienty vyřizujeme, další nás čeká registrace na úřadu práce.

Jako další s klientem sestavíme individuální plán, který si klient sestaví sám, nebo s pomocí svého patrona. Uvedu vám nějaký příklad individuálního plánu klienta (chlapce):

- *poctivá příprava na budoucí povolání*
- *doléčení žloutenky*
- *výkon alternativního trestu*
- *naučit se vycházet s penězi*
- *dodržovat řád budovy*

Tento individuální plán se mění jednou za měsíc. Některé splněné body se škrtnou a je na úvaze klienta, zda si do svého individuálního plánu nějaký úkol či činnost přidá.

Pokud by klient za nějakým účelem nesplnil nějaký bod v IP, dle závažnosti prohřešku se to řeší domluvou.

Dva naši klienti si dodělávají odborné učiliště. Mají možnost se lépe připravit pro budoucí povolání. Jeden je zde u nás krátce, vyřizují se mu doklady a registrovaný na úřadu práce.

Klienti mají za úkol věnovat se úklidovým činnostem kolem budovy a na zahradě, které jim přichystají pracovníci. Každý má

předepsané hodiny, kterými se podílejí na chodu zařízení. Ten kdo, chodí do zaměstnání a do školy má v týdnu uklízet 30 minut a o víkendu 3 hodiny. Ti co nepracují, podílí se na úklidu 3 hodiny denně. Pokud není dostatek pracovního vyžití, klienti se podílejí na výrobě dekoračních a propagačních předmětů.

Klienti ve svém volném čase mají možnost vzdálit se z domu, kdy mohou jít sami do města na nákup, obstarat si, co potřebují, setkávají se s přáteli. Po domluvě s pracovníky klienti mohou opustit dům na více dnů, ale o tuto možnost nikdo nejeví zájem. Ve většině případů jsou zde klienti, kteří jsou tady ubytováni především kvůli špatným vztahům v rodině a na „velké zábavy“ nemají peníze.

Pracovníci se snaží klientům organizovat volný čas různými činnostmi, jako jsou rukodělné, výtvarné, keramické činnosti, výrobou propagačních materiálů a ozdobných předmětů. Klientům jsou nabízeny různé výlety do hlavního města. Zprvu klienti jeví velký zájem, ale po čase nadšení opadá a z výletu nakonec sejde. Většinou jsou to důvody finanční, klienti „pozapomenou“, že cestu si musí zaplatit sami.

V objektu domu je velká jídelna, která je vybavena velkým jídelním stolem. V místnosti si klienti mohou uvařit čaj, kávu nebo instantní potraviny. Zde je umístěn televizor a rádio, na druhém konci je knihovna s knihami, které si mohou klienti půjčovat. Celá místnost je velmi pěkně vyzdobena výrobky klientů, jsou zde k vidění obrázky, vystřihovánky, dárkové krabičky s ubrouskovou technikou, náramky přátelství, malé předměty z keramické hlíny. Na jedné stěně je pověšena tabule, na které je umístěn Řád a různé předpisy, ale je také ozdobena obrázky, aby nebyla tak smutná.

Kuchyň je velmi moderně vybavena, celá linka je necelý rok stará. Menší spotřebiče jsou umístěny v lince, lednice je postavená vedle

dveří. Jak jsem ale říkala na začátku, klienti ji moc nevyužívají. Dávají přednost rychlému vaření.

Další společenskou místností je obývací pokoj, který je vybaven novou sedací soupravou a konferenčním stolem. V místnosti je další knihovnička, ale zde si mohou klienti půjčit knihy jen proti podpisu. My se snažíme, aby klienti byli přihlášení do místní knihovny. Jak vidíte, tato knihovna není velká a ne každému knihy zde přijdou vhod.

Jak jsme si povídali na začátku, máme zde pokoje jedno, dvou a třílůžkové, záleží na klientovi, jaký pokoj si vybere. V pokoji je umístěn stůl se židlemi, skříňky pro jednotlivce a jedna velká skříň pro všechny obyvatele pokoje. V pokoji je umyvadlo. Pokoje jsou opět pěkně vyzdobeny výrobky a obrázky.

Všechny místnosti působí velmi příjemným dojmem, i chodba, která je tmavší a vyzdobena obrázky a malůvkami působí hezkým dojmem.

Sociální zařízení je na každé chodbě a je pro všechny obyvatele jedné chodby. V koupelně jsou pověšeny šňůry na prádlo.

Tento projekt je částečně financován státem, ale co si budeme povídat, moc těch peněz není. Část peněz k nám jde z Českobratrské církve evangelické a největší přísun máme od sponzorů. My se samozřejmě snažíme vydělat peníze také sami, pořádáme různé výstavy našich výrobků.“

Celý pobyt v domě na půli cesty byl velmi příjemný, paní, která podávala informace byla velmi milá a příjemná.

13. Elektronické dotazníky pro DPC

Elektronickou poštou bylo kontaktováno několik domů na půli cesty ze všech koutů České republiky. Na dotazník odpověděly obsáhleji tři z patnácti oslovených institucí. Někteří odpověděli, že jejich projekt trvá krátce, proto nemohou na položené otázky odpovídat.

Většina z dotazovaných na dotazy ani nereagovala. Stejný dotazník byl podán k vyplnění i v domě na půli cesty, který byl navštíven.

Otázky byly formulovány tak, aby respondentům odpovědi na ně nezabraly příliš času, většinou lze užít jednoslovnou odpověď, pouze některé si vyžadují delší odpověď.

Otázky:

1. Jak dlouho u Vás klient může být?
2. Musí chodit už před přijetím do Domu na půli cesty do práce?
3. Pokud nemusí, pomáháte mu shánět práci?
4. Musí u Vás klient platit za ubytování?
5. Pokud ano, mohu se zeptat kolik?
6. Je to placení podmíněno tím, kolik si klient vydělává?
7. Musí si klient sám vařit, prát, žehlit?
8. Jakým způsobem učíte klienty zacházet s penězi, aby je hned neutratili?
9. Za jaké prohřešky může být klient vyloučen z Vašeho zařízení?
10. Jste v kontaktu klienty, kteří od Vás již odešli?
11. Můžete zhodnotit, jak se klienti zapojili do života?

13.1.Odpovědi z prvního DPC

1. Projekt počítá s 2 roky, ale je to hodně individuální. Pokud se klientovi nepodaří v této lhůtě nalézt vhodné bydlení tak ho samozřejmě nikdo "nevyhodí na ulici", ale pobyt se na nejnnutnější dobu prodlužuje.
2. Ne
3. Hlavním zprostředkovatelem je pochopitelně ÚP. Naše pomoc spočívá spíše v informovanosti a motivační práci, případně ve vytipování možných zaměstnavatelů. Konkrétní kroky jsou ale už na klientovi samotném.
- 4.+5. Ano, 2 000,- Kč/měsíčně
6. Ne
7. Ano, ale pokud si s něčím neví rady, nabízíme pomoc a asistenci do začátku.
8. To je hodně individuální. Většina klientů tuto pomoc nepotřebuje, nebo nechce, ale v některých případech, pokud klient souhlasí, má peníze u nás, a my mu je po týdnu dáváme. Týdenní úseky většinou stačí na to, aby se klient naučil rozložit si finanční prostředky.
9. Za opětovné, nebo hrubé porušení Řádu ubytovny, případně za neuhrazené poplatky za služby za více než jeden měsíc.
10. Asi tak s polovinou. Někteří klienti odcházejí do vzdálenějších míst a v tom případě je následný kontakt hodně ztížený.
11. Tak to se nedá vůbec zobecnit. Každý případ je úplně jiný, a navíc, "zapojení do života" se dost těžko definuje. Jedinými zřetelnými ukazateli snad mohou být : bydlení a zaměstnání. Co se týče bydlení tak úspěšnost projektu je 100%, protože každý kdo odchází má dopředu bydlení zajištěné. Co se týče zaměstnání, tak úspěšnost odhaduji tak na 70%.

13.2.Zpracování odpovědí z několika DPC

Otázky	Druhý dům na půli cesty Karlovarský kraj
1. Jak dlouho u vás klient může být?	Jeden rok, maximálně dva roky, prodloužení není využíváno
2. Musí chodit již před přijetím do DPC do práce?	Ne, stačí registrace na úřadu práce
3. Pokud nemusí, pomáháte mu shánět práci?	Ano
4. Musí u vás klient platit za ubytování?	Ano
5. Kolik platí klient měsíčně?	Přibližně 2000 Kč
6. Je placení podmíněno tím, kolik si klient vydělá?	Není, záleží na trvalém bydlišti klienta
7. Musí si sám klient vařit, prát, žehlit?	Ano, pracovníci pouze dohlíží
8. Jak se klienti učí zacházet s penězi?	Individuální řešení, vypracován rozpočet
9. Za jaké prohřešky může být klient vyloučen?	Nedodržení řádu – kouření, alkohol v areálu, užívání drog, neaktivita, agresivita, dlouhodobé neplacení pobytu
10. Jste v kontaktu s klienty, kteří od vás odešli?	S některými ano, systematická práce s nimi neprobíhá
11. Můžete zhodnotit, jak se klienti zapojili do života?	Je to individuální, někteří si najdou práci a zapojí se do majoritní společnosti, někteří žijí na okraji a využívají sociální dávky

Otázky	Třetí DPC Severomoravský kraj
Jak dlouho u vás klient může být?	Jeden rok

Musí chodit již před přijetím do DPC do práce?	Ne
Pokud nemusí, pomáháte mu shánět práci?	Ano
Musí u vás klient platit za ubytování?	Ano
Kolik platí klient měsíčně?	Nebylo zodpovězeno
Je placení podmíněno tím, kolik si klient vydělá?	Ne
Musí si sám klient vařit, prát, žehlit?	Ano, pracovníci pouze dohlíží
Jak se klienti učí zacházet s penězi?	Je sestaven individuální plán
Za jaké prohřešky může být klient vyloučen?	Klient nejeví zájem o změnu svého života, nespolupráce, neplnění individuálního plánu, porušování pravidel bydlení
Jste v kontaktu s klienty, kteří od vás odešli?	S těmi, kteří mají zájem
Můžete zhodnotit, jak se klienti zapojili do života?	Většina klientů se zapojí úspěšně do společnosti, bydlí a pracuje

Bylo zjištěno, že tato forma pomoci mladým lidem je dnes velmi hojně využívána. A to nejen dětmi z dětských domovů, tuto službu využívají mladí lidé, kteří se dostanou do těžkých životních situací, se kterými si neumí poradit.

Klienti bývají často vztahově naivní. Velice rychle se s jinými lidmi skamarádí, jsou až nadměrně důvěřiví.

Potíže, které nastanou, jsou klienti často schopni postupem času zvládat. A to především díky pomoci a radám zaměstnanců domů na půli cesty.

14.Závěr

V této práci jsem chtěla upozornit na nedostatky v ústavní výchově i přes veškerý přepych, který tam děti mají. Tyto děti se mnohdy ocitají na ulici bez vlastního přičinění a to jen z toho důvodu, že nikoho nemají, nebo v jejich blízkosti neexistuje nikdo, kdo by jim podal pomocnou ruku.

Byli vyhledáni jedinci, kteří prožili významnou část svého života v dětském domově. Ti vyprávěli svůj příběh. Byla zaměřena pozornost na problémy, které jim nastaly po opuštění ústavní výchovy.

Osudy těchto tří lidí mají něco společného. Je to velmi prostá věc, ale tato věc je pro život, pro plnohodnotný život, nesmírně důležitá. A to je rodina. Tito mladí lidé neměli nikdy stabilní domácí prostředí. Vyrůstali v disharmonickém prostředí, nebo od raného dětství pobývali v kojeneckém později dětském domově. Nevíme co, ale něco v nich zůstalo a oni nejsou schopni si najít a udržet partnera, založit rodinu, vyjít s penězi,...

Bylo zjištěno, že u sledovaných jedinců velmi vážný problém nenastal, ale položme si otázku, proč? Je to z toho důvodu, že Vojta měl vedle sebe blízkou osobu, která nedopustila, aby se dostal do vážných problémů s alkoholem a drogami. Nebo Vojta byl natolik silný a po čase si začal uvědomovat, že život se špatnými lidmi není žádné řešení.

Položme si otázku, co by bylo s Janou, kdyby se tenkrát nerozhodla jít bydlet ke kamarádovi z dětského domova, kterého znala, on znal ji a věřila mu, že on se o ni postará.

Romanu krok do osamostatnění teprve čeká, ale rok uteče jako voda a ona se bude muset postavit realitě čelem. Ještě má ztíženou situaci tím, že se bude muset postarat nejen o sebe, ale i o svou dceru, která v té době nastoupí povinnou školní docházku. Romana

si tento závažný problém neuvědomuje, ale bude to velmi obtížné, shánět si práci, bydlení a ještě dceru vypravovat do školy.

Přejme Romaně a její dceři, aby se jim společný krok do reálného života povedl. Osobně si myslím, že by oběma ulehčilo rozhodnutí dětského domova, že se mohou nastěhovat do jeho bytu. Také by bylo vhodné, aby někdo z dětského domova pravidelně docházel obě kontrolovat. A to z toho důvodu, aby mladá maminka měla pocit, že má někdo starost, jak si vede. A v případě, že by nastal nějaký problém, se měla na koho obrátit a cítit, že na ní někomu záleží.

Velmi závažný problém představuje absence kladných rodičovských vztahů a vzorů. Tato absence vyvolává u mladých lidí efekt vykořenění, který se projevuje nedostatečnou důvěrou ve vlastní schopnost vést normální život. Proto raději ve většině případů tíhnou k vrstevnickým skupinám, vyhýbají se běžným závazkům, převzetím odpovědnosti.

Mladí lidé se rovněž potýkají s neznalostí problematiky běžného života, která je v porovnání s životem v ústavu mnohem komplikovanější. Neznají ceny běžného zboží, chybí jim pracovní návyky, v zaměstnání vydrží pouze krátkou dobu.

15.Obrázkové přílohy

15.1.Dětský domov

Takto vypadá budova dětského domova, v přízemí se nachází ordinace lékařů. První a druhé patro patří dětskému domovu.

Děti s tetami se snaží, aby i na chodbách měly útulno. Proto si veškerými výrobky zdobí chodby.

Z druhé strany budovy mají děti velikou zahradu, která poskytuje mnoho sportovního vyžití.

Na zahradě je postaven krásný bazén, kde děti o prázdninách tráví každou volnou chvíli.

Místo na hraní a opékání vuřtů

Kuchyňka a jídelnou první rodinné buňky

Společenská místnost

Druhá část společenské místnosti

Pokoj malých dětí, místo pro psaní úkolů i stoleček pro hraní

Místo na spánek v pokoji malých dětí

15.2. Dům na půli cesty

Budova domu na půli cesty se nachází v blízkosti velmi rušné silnice. Pokoje jsou umístěny na druhou stranu, směrem do velké zahrady.

Pokoj, ve kterém bydlí dva klienti.

Druhá strana téhož pokoje.

U vchodových dveří do pokoje stojí společná skříň a umyvadlo.

Společenská místnost

Vyzdobená společenská místnost. Slouží též jako pracovna při výrobě dekoračních předmětů.

Společenská místnost jako místo odpočinku u televizoru.
Nástěnka zpestřena výrobky klientů.

Nově zařízená kuchyňská místnost.

Druhá společenská místnost, která slouží jako místo relaxace a odpočinku s knihou, nebo se zde scházejí ti, kdo si chtějí zahrát nějakou společenskou hru.

15.3. Byt dětského domova

Kuchyň.

Jídelní část v bytě.

Obývací část bytu.

Ložnice bytu

Byt je s balkónem, je zde pěkný výhled do zahrady.

15.4.Byt Jany a Vojty

Kuchyň

Jídelna

Obývací stěna

Obývací pokoj

Pokoj Vojty

Pokoj Jany

15.5. Pokoj Romany a Rozárky

Místo na spaní

Krásně vybavený pokoj

Místo na hraní

16. Použitá literatura

- [1] Drtilová, J., Koukolník, F., Odlišné dítě, Vyšehrad, Praha, 1994
- [2] Matějček, Z., Dialogy o rodině, NC PZ, Praha, 1994
- [3] Sbírka zákonů č. 359/ 1999
- [4] Sbírka zákonů č. 109/ 2002
- [5] Sbírka zákonů č. 563/ 2004
- [6] Sbírka zákonů č. 458/ 2005
- [7] Švancar, Z., Buriánová, J., Speciálně-pedagogické problémy ústavní a ochranné výchovy, SPN, Praha, 1988
- [8] Vocilka, M., Dětské domovy v České republice I., Teoretická východiska, MŠMT, Praha, 1999
- [9] Vychovatelky DD, Kronika dětského domova a zvláštní školy internátní, 1961 až současnost
- [10] West, G., K., Dobrodružství psychického vývoje, Portál, Praha, 2002
- [11] [www. sos – vesnicky.cz](http://www.sos-vesnicky.cz), 5.3. 2007
- [12] [www. stripky.cz](http://www.stripky.cz), 5.3. 2007
- [13] [www. planovanirodiny. cz](http://www.planovanirodiny.cz), Doc. PhDr. Šulcová, L. CSs